O. WEINBERG J. MARTIN

HET ARDENNEN-OFFENSIEF

casterman

JACQUES MARTIN

LEFRANC

HET SEIN STAAT OP ROOD • DE VLAMMENZEE •
DE GIFTIGE SNEEUW • HET HOL VAN DE WOLF •
DE POORTEN VAN DE HEL • OPERATIE THOR •
DE OASE • HET ABSOLUTE WAPEN • DE CRYPTE •
DE APOCALYPS • HET DOELWIT • DE CAMARILLA •
DE DIEFSTAL VAN DE SPIRIT • DE COLONNE •
EL PARADISIO • HET ULTIMATUM •
DE MEESTER VAN HET ATOOM • DE BLAUWE MUMMIE •
LONDEN IN GEVAAR • ZWARTE KERST •
DE VERVLOEKING • DE KINDEREN VAN DE BUNKER •
DE EEUWIGE SHOGUN • HET GEHEIM VAN STALIN • CUBA LIBRE •
OPERATIE ANTARCTICA • DE VOGELMAN • HET PRINCIPE VAN HEISENBERG •
DE CHAOSTHEORIE • RODE MAAN

DE REPORTAGES VAN LEFRANC

DE LUCHTVAART 1 - 2 - 3 • DE ATLANTISCHE MUUR •
DE LANDING • HET ARDENNENOFFENSIEF •
DE ONDERGANG VAN HET DERDE RIJK •
DE STRIJD OM DE PACIFIC •
DE VEROVERING VAN DE RUIMTE

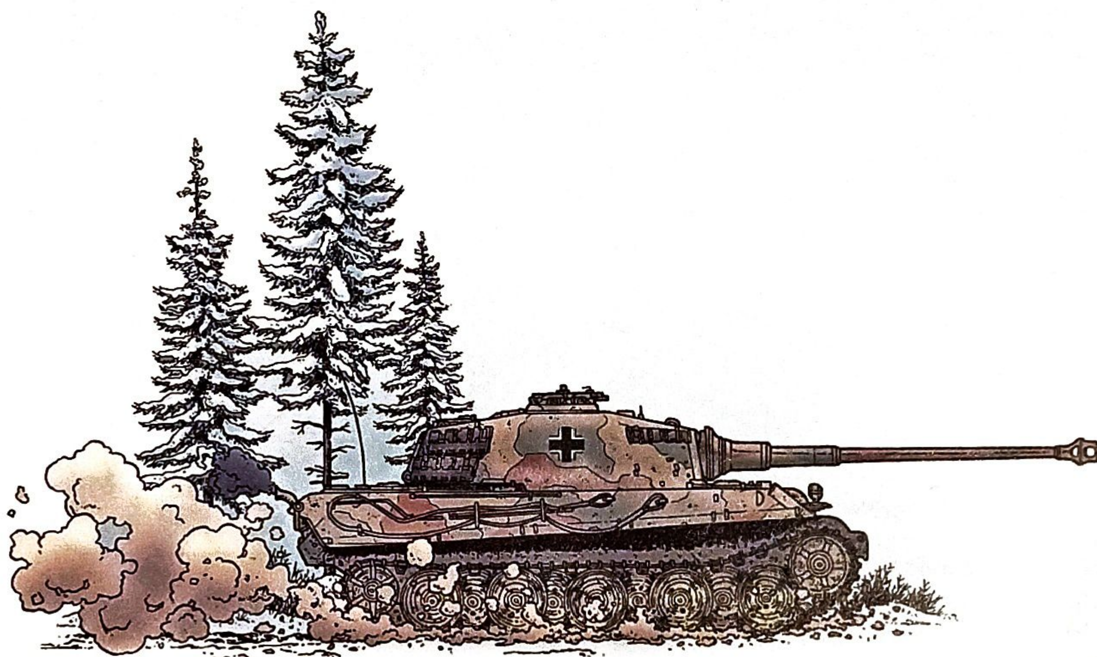

9 789030 370789

O. WEINBERG J. MARTIN

HET ARDENNEN-OFFENSIEF

Met de medewerking van Alain Maury en Yves Plateau
Tekst: Isabelle Bournier
Inkleuring: Bruno Wesel

casterman

INHOUD

CHRONOLOGIE

1944

6 juni – De geallieerde landing in Normandië.

15 augustus – De geallieerde landing in Zuid-Frankrijk.

24-25 augustus – De bevrijding van Parijs.

3 september – De geallieerden marcheren door de straten van Brussel.

17 september – Operatie Market Garden.

2 oktober-8 november – De slag om de Schelde en de herovering van de haven van Antwerpen.

16 december – Operatie Wacht am Rhein.

17 december – Het bloedbad van Baugnez-Malmedy.

21 december – Bastenaken omsingeld door de Duitsers.

22 december – Generaal McAuliffe weigert zich over te geven. Generaal Patton begeeft zich met zijn 3e Leger naar Bastenaken.

23 december – Het weer speelt in de kaart van de geallieerden. Hun vliegtuigen kunnen opstijgen.

26 december – Patton doorbreekt de omsingeling van Bastenaken.

1945

1 januari – Operatie Bodenplatte.

2 januari – Eisenhower geeft het bevel om Straatsburg te verlaten.

5 januari – Het 1e Franse Leger verdedigt Straatsburg.

11 januari – Generaal de Gaulle in Straatsburg.

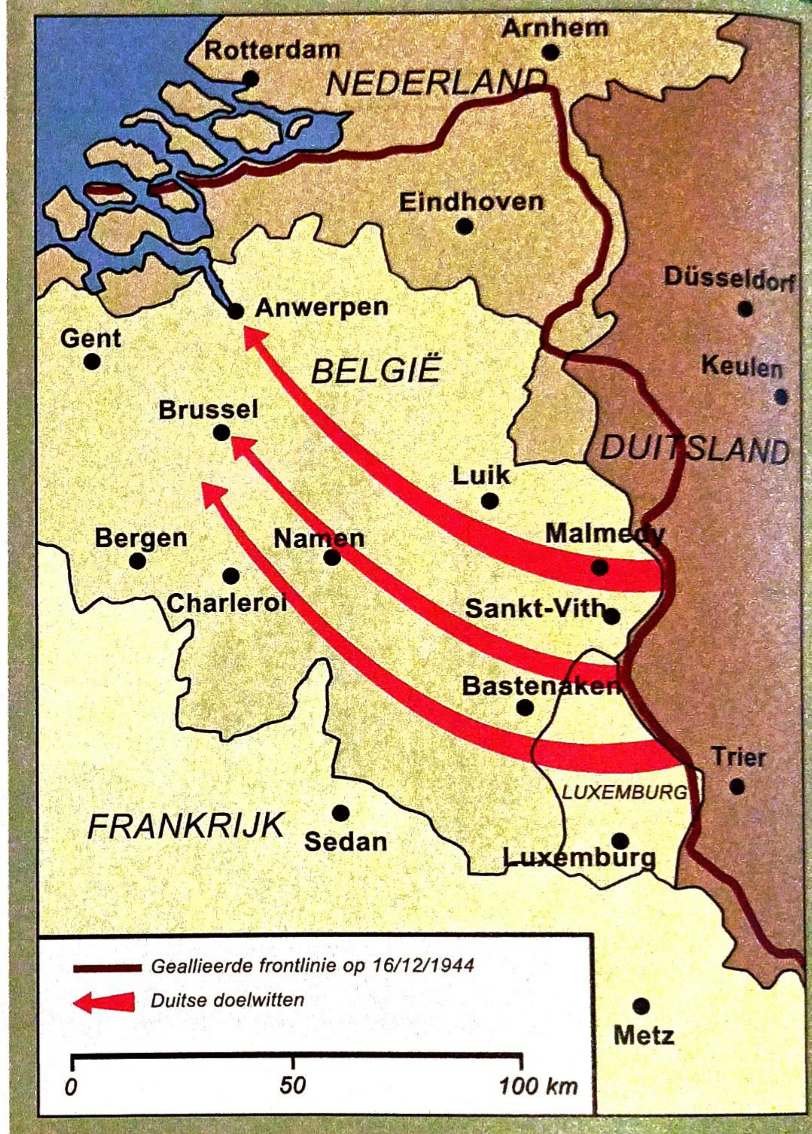
16 januari – De troepen van Montgomery en Patton ontmoeten elkaar.

17 januari – Het Rode Leger trekt Warschau binnen.

25 januari – De Duitse operaties – Nordwind (Elzas) en Wacht am Rhein (Ardennen) – mislukken.

27 januari – Einde van het Ardennenoffensief.

DE ARDENNEN

Met dank aan:
De heer Mathieu Billa, directeur van het Bastogne War Museum.
De heer Olivier D'hoop van het museum Bastogne Barracks, interpretatiecentrum voor de Tweede Wereldoorlog van het Koninklijk Legermuseum.
De heren Hans Van Kessel en Johnny Bona van het 101st Airborne Museum in Bastenaken.
De heer Jean-Pierre Chantrain, directeur van het Musée de la Ligne K.W.
De heer Michel De Trez, directeur van het museum December 44 in La Gleize.

2e druk

www.casterman.com

Vertaling: James Vandermeersch - Lettering: Sarah Schotte

ISBN: 978-90-3037-078-9
Depotnummer: D.2014/0053/107 - L.10ENPN000916.C002

VOORWOORD

Tot ieders verbazing wordt de Grand'Rue overspoeld door vluchtelingen uit het Groot-Hertogdom en België. Mensen in paniek, te voet, met de fiets, met een beetje huisraad op een paardenkar. Ze schreeuwen: "De Duitsers komen terug! Vlucht nu het nog kan!". Het is met deze woorden dat een 96-jarige dame vertelt hoe Bastenaken de dagen na 16 december 1944 beleefde.

© Bastogne War Museum.

De verbazing was dan ook groot toen het Duitse leger, amper drie maanden nadat het er was verjaagd, de Ardennen binnenviel!

De bezetting – vier moeilijke jaren – leek voorgoed tot het verleden te behoren en de vijand leek veel te zwak om nog een groot offensief te lanceren. Maar die illusie vervloog toen de Panzers en de op wraak beluste nazitroepen aanvielen in de Ardennen. Hoewel de GI's in de minderheid waren, hielden ze moedig stand. In beide kampen zou de bittere waarheid snel doordringen... Noch de geallieerden, noch de Duitsers waren zeker van een overwinning.

In sneeuw en ijs werd een verbeten strijd geleverd. Het geweld was ongezien. Gevangenen en burgers werden geëxecuteerd. Zij die deze slag overleefden zouden getekend door het leven gaan. De slag om de Ardennen was een van de bloedigste episodes van de Tweede Wereldoorlog. De heldhaftigheid van de Amerikanen zal dan ook nooit vergeten worden.

© Bastogne War Museum.

De documenten, getuigenissen en gedetailleerde tekeningen in dit album laten ons de slag om de Ardennen herbeleven. De tekst voert ons mee naar de Ardennen tijdens die helse winter...

Mathieu Billa
Manager
Bastogne War Museum

DE WEG NAAR DUITSLAND IS VRIJ

1944 is een beslissend jaar. De Asmogendheden worden op alle fronten teruggedrongen. De geallieerden landen in Sicilië en op het Italiaanse vasteland. Vervolgens zijn Normandië en de Provence aan de beurt. De herovering van Europa is begonnen. In de herfst bereiken ze de grens van het Reich, maar bij de eerste confrontatie op Duits grondgebied stuiten ze op hevig verzet. Er wacht hen nog een zware strijd die een hoge tol zal eisen.

Hitler besluit alles op alles te zetten en lanceert een offensief in het westen. De Battle of the Bulge, zo gedoopt door de Anglo-Amerikaanse troepen omwille van de vorm van de frontlinie, wordt uitgevochten in de Ardennen. Tussen 16 december 1944 en eind januari 1945 zijn België en het noorden van het Groot-Hertogdom Luxemburg het strijdtoneel van een van de bloedigste slagen van de Tweede Wereldoorlog. Het startsein wordt gegeven met de verrassingsaanval van de Duitsers...

Brochure over de landing in de Provence.

Van de landing in Normandië tot de bevrijding van Brussel

Op 6 juni 1944 wordt het startsein gegeven voor operatie Overlord. De Duitse generale staf verwacht een aanval in de Pas-de-Calais. De geallieerden steken echter het Kanaal over ter hoogte van Normandië. Hoewel de landing tot in het kleinste detail is voorbereid, is de operatie niet zonder risico. De geallieerden moeten de stranden bestormen, er zich staande zien te houden en bruggenhoofden vestigen. En die moeten voldoende verdedigd kunnen worden, want van daaruit zal het geallieerde leger het binnenland intrekken om Frankrijk te heroveren op de vijand. Na de verovering van de kuststrook leveren de Engelse, Amerikaanse en Canadese soldaten een zware slag in Normandië. Het zal drie maanden duren, in plaats van drie weken zoals gepland, om de Duitsers terug te dringen en hen te omsingelen in de *Falaise pocket*. Voor de val zich helemaal sluit, slagen duizenden soldaten van het Reich er echter in om te ontsnappen. Ze trekken zich terug tot voorbij de Seine. De apocalyptische beelden van het slagveld die bewaard gebleven zijn, spreken voor zich. Zelden woedde de strijd tussen twee legers zo fel. De balans wordt in beide kampen opgemaakt. 6.000 Duitsers vonden de dood en de geallieerden maakten 50.000 krijgsgevangenen. De 80.000 Duitse soldaten die konden vluchten, moesten honderden tanks en duizenden andere voertuigen achterlaten.

Op 15 augustus landen de geallieerden in Zuid-Frankrijk. Ook uit die richting stromen soldaten toe om het land te bevrijden. Op 24 augustus trekken de geallieerden Parijs binnen, met op kop de 2e pantserdivisie van generaal Leclerc. Op 1 september steken ze de Belgische grens over. Twee dagen later is ook Brussel bevrijd.

Voor de poort van het Reich

In de herfst van 1944 zijn de Sovjetlegers aan het oostfront Polen binnengetrokken. Maar voor Warschau komen ze tot stilstand. In het westen hebben de geallieerden Frankrijk, België en de helft van Nederland bevrijd. De frontlinie wordt in het noorden bewaakt door de Engelsen, in het midden door de Amerikanen en in het zuiden door de Fransen. Nu komt het erop aan het Derde Rijk de genadeslag toe te brengen. Maar hoe?

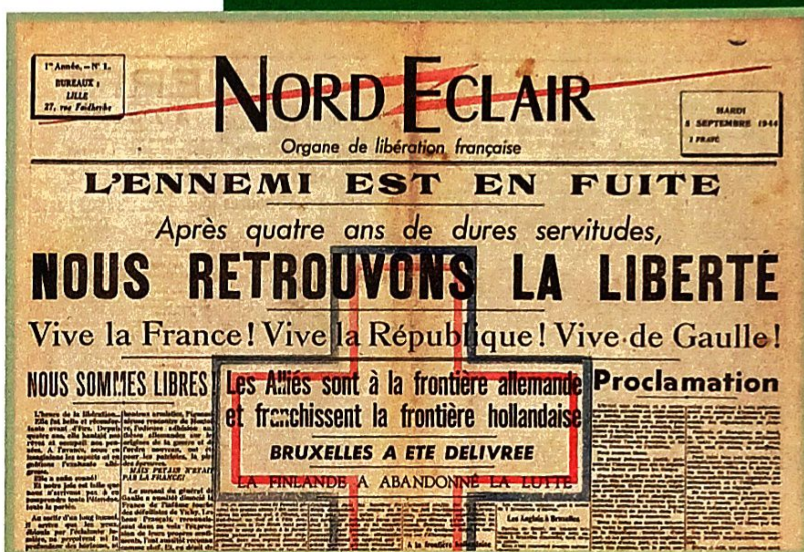
Deze vraag verdeelt de geallieerden. Eisenhower, de Amerikaanse generaal en opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten in Europa, wil aanvallen over het hele front. De Britse veldmaarschalk Montgomery, gesteund door Churchill, zou liever toeslaan in het Ruhrgebied, een van de belangrijkste industriële centra van het Reich, om op die manier de Russen te vlug af te zijn.

Maar Eisenhower wil geen enkel risico nemen en wil eerst en vooral de ravitaillering van de troepen veiligstellen. Voor hem is het van essentieel belang dat de verbindingswegen gevrijwaard worden. Ze worden immers dag en nacht gebruikt door duizenden GMC's – een konvooi dat de chauffeurs de Red Ball Express noemen – die rantsoenen, munitie en vooral brandstof naar het front brengen.

Midden september 1944 zetten de Amerikaanse troepen, na de gevechten langs de Siegfriedlinie, voet op Duits grondgebied. Ze stuiten op hevig verzet. Al snel komen ze tot het besef dat het geen gemakkelijke opgave zal worden om hier door te stoten en dat ze voor elke kilometer terreinwinst een zware tol zullen betalen. Toch slagen ze erin langzaam maar zeker vooruitgang te boeken. Aken wordt omsingeld en wordt op 21 oktober ingenomen. Het is de eerste grote Duitse stad die door de geallieerden bezet wordt.

De haven van Antwerpen wordt bevrijd op 4 november. Dit zou de ravitaillering heel wat eenvoudiger moeten maken voor de geallieerden. De haven bin-

nenvaren is echter niet zo vanzelfsprekend. De Scheldemonding en het eiland Walcheren zijn immers nog altijd in Duitse handen. Hitler, die wil vermijden dat de haven gebruikt wordt door de geallieerden, zet zijn beruchte geheime wapens in. Op 13 oktober lanceert hij de eerste V1-bommen op Antwerpen. Op 27 november volgen de eerste V2-raketten.

1re Année, — N° 1. BUREAUX : LILLE 27, rue Faidherbe

NORD ECLAIR

Organe de libération française

MARDI 5 SEPTEMBRE 1944 1 FRANC

L'ENNEMI EST EN FUITE

Après quatre ans de dures servitudes,

NOUS RETROUVONS LA LIBERTÉ

Vive la France ! Vive la République ! Vive de Gaulle !

NOUS SOMMES LIBRES

Les Alliés sont à la frontière allemande et franchissent la frontière hollandaise

BRUXELLES A ETE DELIVREE

LA FINLANDE A ABANDONNÉ LA LUTTE

Proclamation

De Nord Eclair van 5 september 1944.

Montgomery en operatie Market Garden

Veldmaarschalk Montgomery, nog altijd van plan om het Ruhrgebied aan te vallen, beslist om op 17 september 1944 de bruggen over de grootste Nederlandse rivieren te veroveren. Operatie Market Garden, een aanval met luchtlandingstroepen, heeft als doel de weg vrij te maken om via het noorden rond de Siegfriedlinie te kunnen trekken en zo Duitsland in zijn industriële hart te treffen.

De Amerikaanse parachutisten van de 101e en 82e divisie volbrengen hun opdracht. De Britten in de sector Arnhem stuiten echter op hevig verzet.

De Duitse divisies, waaronder twee pantserdivisies van de Waffen SS, slaan terug. Hoewel ze in Normandië rake klappen kregen, zijn ze nog altijd bijzonder gevaarlijk. Een week lang kunnen de Britse parachutisten de Duitse aanvallen afslaan. De geallieerde overwinning in Arnhem moest de weg naar Duitsland vrijmaken. In plaats daarvan draait de operatie uit op een ramp. Duizenden Britse parachutisten vinden er de dood.

Vermoedelijk kon operatie Market Garden onvoldoende voorbereid worden, maar het staat in ieder geval vast dat de sterkte van de Duitse troepen in de Britse sector slecht ingeschat werd.

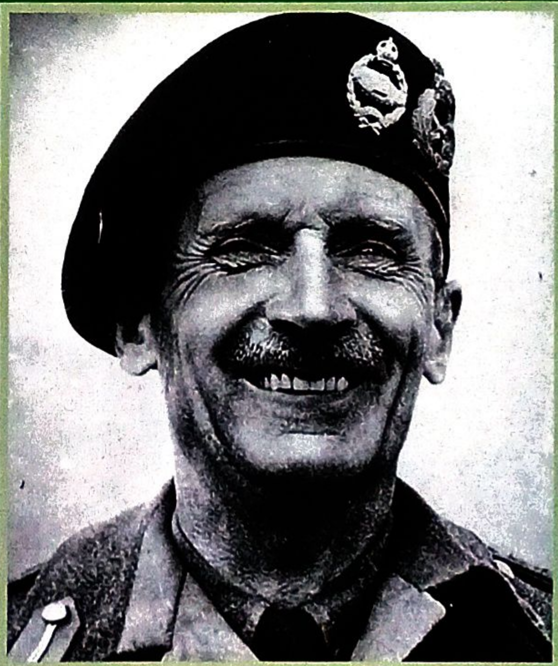

Generaal Eisenhower.

Bommenwerpers boven Duitsland

Om het Reich klein te krijgen en tot overgave te dwingen, zet Eisenhower de geallieerde luchtmacht in. Hij beschikt over een aanzienlijke vloot bommenwerpers die nu het Duitse grondgebied rechtstreeks kan aanvallen.

Luchtmaarschalk Harris, bijgenaamd Bomber Harris, heeft een dubbele opdracht: het militaire potentieel van het Derde Rijk vernietigen en het moreel van het Duitse volk een zware slag toebrengen. Vanaf 1942 al wordt Duitsland dag en nacht bestookt door 8.000 Amerikaanse bommenwerpers die opstijgen in Groot-Brittannië. De bombardementen worden nu steeds doeltreffender en zaaien chaos en paniek. Luchtmaarschalk Anthony Dodgen verklaart: "Wij gingen er oorspronkelijk vanuit dat ongeveer zestig doelwitten vernietigd moesten worden. Als die met de grond gelijk gemaakt werden, zou de oorlog voorbij zijn. Eerst hebben wij onze bombardementen geconcentreerd op het Ruhrgebied, waar zich de Duitse industrie bevindt. Daarna, wanneer wij vliegtuigen met een groter bereik ter beschikking kregen, hebben wij onze actieradius uitgebreid naar Hamburg, Hannover, Frankfurt..."

De raids volgen elkaar op. Elke missie, waaraan tot duizend vliegende forten kunnen deelnemen, vergt een nauwkeurige voorbereiding en een perfecte timing. Terwijl de vliegtuigen worden aangepast om langere afstanden te kunnen afleggen, werken de geallieerden aan krachtiger bommen, zoals de blockbuster, een gevaarte van tien ton dat een volledige fabriek kan vernietigen. Van het Ruhrgebied tot Silezië wordt de Duitse industrie in de as gelegd. Van de Krupp-staalfabriek in Essen en de raffinaderijen waar synthetische benzine gemaakt wordt, blijven uiteindelijk slechts smeulende ruïnes over.

Generaal Montgomery.

De slag om Aken duurt zes weken. Op 16 oktober 1944 slagen de Amerikanen er eindelijk in om de stad volledig te omsingelen. Vijf dagen later geeft kolonel Wilck zich over. De geallieerden maken 5.600 Duitse krijgsgevangenen.

LE LIBRE POITOU

Organe du Comité départemental de Libération

8 et 7, RUE VICTOR-HUGO, POITIERS

Presse Libre

En quatre points : Dans la région d'AIX-LA-CHAPELLE, à l'est d'EUPEN, à PRUM et près de TREVES

LES ALLIÉS SONT EN ALLEMAGNE

On se bat dans les faubourgs d'Aix-la-Chapelle

Les Canadiens établissent une tête de pont sur le canal Léopold

Le Général de GAULLE dit :

« Il suffit qu'on regarde pour savoir que ce peuple immense qui vous êtes n'a jamais accepté la défaite. »

Les Russes déclenchent une attaque de front contre VARSOVIE

PRAGA et NOVGOROD sont pris

BUDAPEST EST VIOLEMMENT BOMBARDÉE

Le Libre Poitou van 16 september 1944.

De Duitse productie blijft op peil

Ondanks de bombardementen en hun verwoestende effect blijven de fabrieken draaien en oorlogsmateriaal leveren. De industrie van het Reich houdt stand dankzij de Duitse industriëlen en de kosteloze werkkrachten. Miljoenen mensen die uit de bezette landen werden gedeporteerd, worden verplicht in de Duitse fabrieken te werken, een idee van Albert Speer, een architect die het tot Minister van Bewapening schopte en een persoonlijke vriend van Hitler.

In de herfst van 1944 geeft de leider van nazi-Duitsland zich nog altijd niet gewonnen. Zijn generaals zijn van mening dat ze de oorlog verloren hebben en dat de enige uitweg een vredesverdrag met het Westen is. Daarna zouden ze zich op de Russen kunnen concentreren. Maar Hitler denkt er anders over.

A Bridge Too Far

Deze bekende film vertelt het verhaal van de geallieerde soldaten die een van de laatste opdrachten van operatie Market Garden moeten volbrengen. Eens de belangrijkste bruggen over de Rijn veroverd zijn, kunnen de tanks het Duitse grondgebied bestoken. Een gewaagde missie... Maar is deze opdracht geen brug te ver? Heeft Montgomery zijn kansen niet te hoog ingeschat? De operatie zal een zware tol eisen: 17.000 geallieerde soldaten laten het leven.

De geheime wapens van Hitler

Hitler, die nog altijd gelooft dat hij de oorlog kan winnen, verzekert dat de geheime wapens waarover Duitsland beschikt voor een ommekeer kunnen zorgen. De straalvliegtuigen, zoals de Messerschmitt 262 die twee keer zo snel vliegt als de klassieke vliegtuigen, de V1-bommen en vooral de V2-raketten zijn operationeel en kunnen ingezet worden tegen de geallieerden. In zes maanden tijd worden 5.000 V2-raketten gelanceerd: 2.000 richting Londen, 1.600 richting Antwerpen en ongeveer 30 richting Parijs. Maar het is te laat. De geheime wapens van Hitler zullen de uitkomst van het conflict niet meer veranderen.

De raids op Duitsland

Begin 1945 zaaien de luchtaanvallen van de geallieerden terreur in Duitsland. Hiermee moet het moreel van de Duitsers een deuk krijgen. Op 3 februari 1945 vliegen 1.000 vliegende forten richting Berlijn en wordt de wijk waar de ministeries zich bevinden gebombardeerd. In één jaar tijd werd ondertussen een miljoen ton bommen gedropt op de Duitse steden. Er zijn al duizenden burgerslachtoffers gevallen. Een Berlijnse vrouw getuigt: "Het vuur, dat is wat ik mij herinner na al die jaren. Maandenlang geen enkele rustige nacht kennen, de mogelijkheid dat de hel op eender welk moment van de dag losbarst, week na week, nooit genoeg te eten hebben, waardoor je niet meer nadenkt..."

Op 13 februari laat de hoofdcommandant van het *Bomber Command*, generaal Harris, Dresden bombarderen. Drie golven B-17-toestellen en Lancasters droppen 650.000 brandbommen die een gigantische vuurzee creëren en de stad in de as leggen. Op de vraag "Waren deze moordende raids wel nodig?" komt van geallieerde zijde het antwoord dat zij maar één doel voor ogen hadden: het IIIe Rijk zo snel mogelijk op de knieën dwingen en een einde stellen aan de oorlog.

In Berlijn beslissen de nazi's dat ze zullen vechten tot het bittere einde. Ze mobiliseren hun laatste strijdkrachten om de Duitse hoofdstad te verdedigen.

Het Rode Leger marcheert richting Berlijn

In januari 1945 bereidt het Rode Leger zich voor op de laatste aanval. Het ultieme doel is de inname van Berlijn. Aan het front, dat 500 kilometer lang is – van de Baltische Zee tot de Karpaten – bevinden zich vier miljoen Sovjetsoldaten. Op 17 januari wordt Warschau veroverd. Het Duitse front wordt doorbroken en de Russen slagen erin het Reich binnen te dringen, ook al stuiten ze in hun snelle opmars hier en daar nog op verzet, zoals in Poznan.

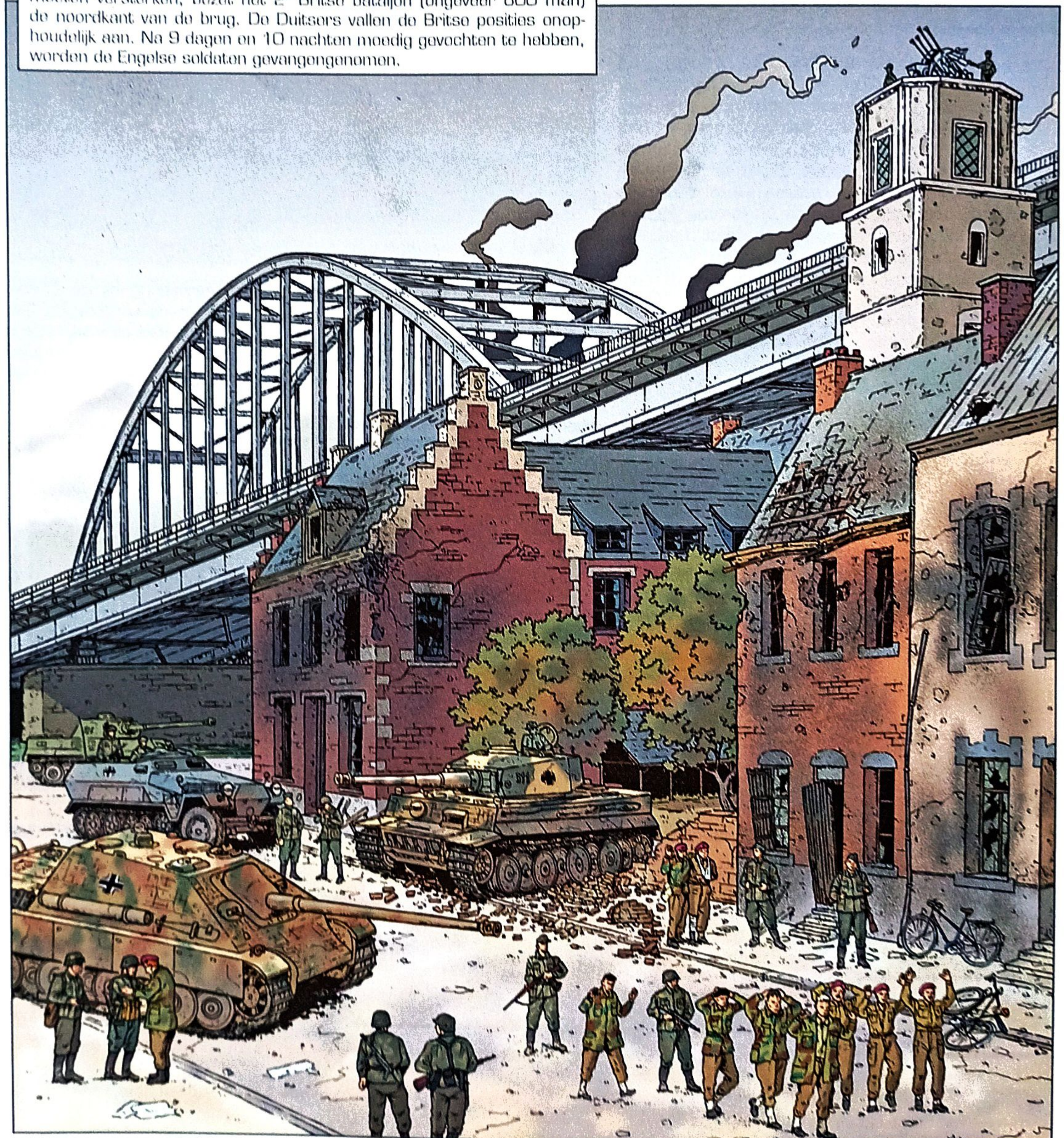
Eind januari staan ze voor de poorten van de uitroeiingskampen van Majdanek, Treblinka en Auschwitz, waar ze nog enkele duizenden overlevenden van de

Propaganda ter financiering van het Amerikaanse leger.

Shoah aantroffen. In één maand tijd hebben de Russen meer dan 500 kilometer afgelegd. Ze bevinden zich op 60 kilometer van Berlijn. Duizenden geterroriseerde burgers vluchten voor het Rode Leger en overspoelen de wegen.

Tegelijkertijd zetten de geallieerden de aanval verder in het westen. Ze steken de Rijn over via de brug van Remagen, die niet vernietigd werd. De bevrijding van Duitsland wordt ingezet. Na een extreem gewelddadige slag, tussen 16 april en 2 mei, valt de hoofdstad van het Reich. Hitler pleegt zelfmoord. Op 8 mei 1945 wordt de onvoorwaardelijke overgave van nazi-Duitsland ondertekend in Berlijn en komt een einde aan de Tweede Wereldoorlog in Europa.

De slag om Arnhem (17-26 september 1944). In afwachting van het 1e en 3e Britse bataljon en het 2e South Staffordshires die de troepen moeten versterken, bezet het 2e Britse bataljon (ongeveer 600 man) de noordkant van de brug. De Duitsers vallen de Britse posities onophoudelijk aan. Na 9 dagen en 10 nachten moedig gevochten te hebben, worden de Engelse soldaten gevangengenomen.

ALLES OF NIETS VOOR HITLER

Duitsers met een wegenkaart van de Ardennen.

Hitlers plannen

Terwijl de Russische en Italiaanse fronten zich stabiliseren, broedt Hitler, die opnieuw het initiatief wil nemen, een nieuw aanvalsplan uit. Zijn strategie: de geallieerden aanvallen in het westen en zo een wig drijven tussen de Engelsen in het noorden en de Amerikanen in het zuiden. Hitler wil de haven van Antwerpen opnieuw veroveren. Deze is immers van onschatbaar belang voor de Anglo-Amerikaanse oorlogsmachine, want het is daar dat het materiaal en de manschappen aan land komen. Om zijn doel te bereiken, opteert Hitler voor de oude invasieroute, dezelfde die gebruikt werd in 1914 en 1940: dwars door de Ardennen. Hij wil het Britse leger verslaan zodat hij alleen met de Amerikanen rond de tafel moet zitten om te onderhandelen over een vredesverdrag. Na ondertekening hiervan kan hij zich volledig concentreren op de strijd tegen de USSR.

Het nieuwe offensief van Hitler zorgt voor verwarring bij de Duitse generaals. Zij zouden zich liever voorbereiden op de verdediging van Duitsland in plaats van de geallieerden aan te vallen in het westen. Hitlers antwoord luidt als volgt: "Soms is het belangrijk dat de vijand uit het lood geslagen wordt met snelle aanvallen, zodat hij denkt dat zijn plannen onmogelijk kunnen slagen."

Andenne
Hoei
BELGIË
9e Leger US (Simpson)
Elsenborn
Malmedy
6e SS-Pantserleger (Dietrich)
Stavelot
1e Leger US (Hodges)
Trois Ponts
Durbuy
Stadkyll
Grandmenil
Ciney
Vielsalm
5e Pantserleger (Manteuffel)
Dinant
Hotton
Sankt-Vith
Marche
Dochamps
Gouvy
Prüm
Houffalize
Beauraing
Rochefort
DUITSLAND
Ortheuville
Clervaux
Heeresgruppe B (Model)
Wellin
Amberloup
Dasburg
Noville
St Hubert
Consthum
Bitburg
Bastenaken
Libramont
Wiltz
LUXEMBURG
7e Leger (Brandenberger)
0 20 km
3e Leger US (Patton)
Diekirch

Amerikaanse posities op 16 december 1944
Duitse aanvallen van 16 tot 20 december 1944
Frontlinie op 20 december 1944
Duitse aanvallen van 21 tot 24 december 1944
Frontlinie op 24 december 1944

Geheime voorbereidingen

In september 1944 belast Hitler een beperkte generale staf, onder leiding van generaal Jodl, met de voorbereiding van een offensief in de Ardennen. De Führer stelt maarschalk von Rundstedt, die in 1940 Parijs veroverde, aan als bevelhebber over de operatie. Zijn rechterhand wordt Feldmarschall Model, een van Hitlers trouwe volgelingen. Hij zou zijn bevelen tenminste niet in twijfel trekken.

Op 24 oktober worden von Rundstedt, commandant aan het westelijke front, en Model, aanvoerder van Heeresgruppe B, op de hoogte gebracht van de voorbereidingen van het offensief. De operatie krijgt de codenaam Wacht am Rhein (De Wacht aan de Rijn) en heeft als doel het geallieerde front te doorbreken waar dit het kwetsbaarst is – in de Ardennen – om vervolgens naar Antwerpen door te stoten.

Voor dit offensief worden de legers van maarschalk Model ingezet, het 5e Pantserleger van von Manteuffel en het 6e SS-Pantserleger van Sepp Dietrich, alsook het 7e leger van Brandenberger, die versterking krijgen van tankdivisies van het oostfront. Alle mannen tussen 16 en 60 jaar worden gemobiliseerd. Voor de luchtdekking zorgt Goering, die het commando heeft over 3.000 jachtvliegtuigen. Er moet snel gehandeld worden want de fabrieken waar militair materiaal geproduceerd wordt, kunnen elk moment vernietigd worden door de geallieerden die ze onophoudelijk bombarderen. Bovendien slinken de brandstofreserves zienderogen.

Er wordt absolute geheimhouding geëist van alle officieren die deelnemen aan de voorbereiding van de operatie. Wanneer generaal Jodl op 3 november de andere generaals op de hoogte brengt van het verloop van het offensief, laat hij hen een verklaring ondertekenen waarin staat dat zij niets zullen onthullen van het project, op straffe van zware sancties. Het succes van het offensief hangt grotendeels af van het verrassingseffect.

Maarschalk Gerd von Rundstedt.

Van links naar rechts: maarschalk Model, maarschalk von Rundstedt en kolonel Krebs. Collectie Bundesarchiv.

Het transport van de Duitse troepen naar de aanvalslinie gebeurt 's nachts. Om het geluid te dempen worden de wegen bedekt met stro. Het geraas van overvliegende Messerschmitts type Me 109 K4 en Me 262 boven de Amerikaanse linies zorgt ervoor dat de geallieerden niets horen.

Generaal Sepp Dietrich.

Kolonel von der Heydte.

Generaal von Manteuffel.

Het materiaal wordt naar de aanvalslinie vervoerd

De operatie, die oorspronkelijk gepland was op 25 november, wordt uitgesteld naar 16 december. Het materiaal en de troepen moeten naar de aanvalslinie vervoerd kunnen worden zonder argwaan te wekken bij de geallieerden. Het transport gebeurt dan ook 's nachts. De wegen worden bedekt met stro om zo weinig mogelijk lawaai te maken. De kanonnen worden door paarden voortgetrokken en het geluid van de tanks gaat verloren in het geraas van de Duitse jachtvliegtuigen die laag overvliegen. De Amerikanen hebben niet door wat de bedoeling van de piloten is. Op ongeveer 130 kilometer van de aanvalslinie wachten ondertussen 30 divisies (230.000 mannen, 2.000 kanonnen, ongeveer 1.000 tanks en 1.500 vliegtuigen) op het bevel om aan te vallen.

De gepantserde eenheden zullen worden ingezet voor de belangrijkste aanval. In het noorden verzamelt het 6e SS-Pantserleger van Sepp Dietrich. Hij moet de Maas zien over te steken, tussen Luik en Hoei, om vervolgens zijn weg verder te zetten richting Antwerpen. Ten zuiden van de positie van Dietrich moet het 5e Pantserleger onder leiding van von Manteuffel aanvallen in de richting van Dinant, om vervolgens door te stoten naar Brussel. Het 7e Leger moet zorgen voor ondersteuning op de flanken. Een eenheid parachutisten onder het commando van kolonel von der Heydte zal 's nachts ten noorden van Malmedy worden gedropt om de vijandelijke troepen tegen te houden die uit het noorden kunnen toesnellen.

Op 12 december 1944 zijn de Duitsers klaar om aan te vallen. Hitler spreekt zijn generaals toe: "Falen betekent de oorlog verliezen. Er is geen weg terug. Als dit verkeerd afloopt, staan ons moeilijke tijden te wachten. Maandenlang heeft onze volledige industrie enkel en alleen voor deze operatie gewerkt, ten koste van het oostfront."

Insigne van de Panzertruppen.

Wat doen de geallieerde inlichtingendiensten?

Terwijl de Duitsers het Ardennenoffensief voorbereiden, is Eisenhower zich van geen kwaad bewust. Alle inlichtingendiensten bevestigen dat de Duitsers onmogelijk kunnen aanvallen. Daarvoor is de vijandelijke troepenmacht te zwak. Bovendien is men van mening dat geen enkel leger door de Ardennen kán trekken. Daarom hoeft de regio niet zwaar bewaakt te worden. Amerikaanse eenheden, zoals deze die Aken veroverde, worden naar de Ardennen gestuurd om te rusten na de zware gevechten die ze enkele weken eerder leverden.

Op de vooravond van de aanval slagen de Amerikaanse inlichtingendiensten erin geheime Duitse boodschappen te ontcijferen waarin sprake is van een offensief in de Ardennen. De informatie van de Amerikanen wordt bevestigd door de Ultra-informatie (codenaam gebruikt door de Britten voor inlichtingen ingewonnen via de ontcijfering van Duitse berichten), maar wordt niet ernstig genomen. Het Amerikaanse leger komt niet in actie. Op 15 december zegt maarschalk Montgomery, commandant van de 21e Legergroep, tegen enkele medewerkers: "Op alle fronten moeten de Duitsers zich verdedigen. Hun huidige militaire en strategische situatie laat hen niet toe een grootschalig offensief te plannen."

De Duitse Panther-tanks sluiten zich aan bij de andere eenheden van het Panzerarmee op de aanvalslinie.

707
375

DE DUITSE AANVAL IN DE ARDENNEN

De Panzergrenadiers rukken op in de Ardense bossen.

Groen licht voor operatie *Wacht am Rhein*

In de nacht van 15 op 16 december wordt operatie Wacht am Rhein ingezet: acht Volksgrenadierdivisies en vijf pantserdivisies trekken samen op en dringen binnen in de Ardense bossen. Op 16 december 1944, lang voor dageraad, vallen de grenadiers aan. Hun doel is Antwerpen. De Duitse eenheden kregen als opdracht de stad binnen de drie dagen in te nemen. Verrast door de overmacht breekt de linie gevormd door het Amerikaanse 1^{e} Leger.

In de mist betreden de Duitsers voorzichtig de Ardense dorpen.

Otto Skorzeny (1908-1975)

De Duitse commando-officier Otto Skorzeny kreeg zijn bevelen meestal rechtstreeks van Hitler en voerde heel wat 'speciale' operaties uit. Toen de oorlog uitbrak, sloot hij zich aan bij de SS, om vervolgens lid te worden van de 1e divisie SS Leibstandarte Adolf Hitler. Hij werd benoemd tot Hauptsturmführer en nam deel aan operatie Barbarossa, de invasie van de USSR in juni 1941. In april 1943 werd hij gepromoveerd en werd hij verantwoordelijk voor een nieuwe elite-eenheid: de SS Friedenthal.

In de zomer van 1943 kreeg Skorzeny de opdracht om Mussolini, die ergens in Italië in een cel zat, te vinden en te bevrijden. Het succes van deze operatie, dat grotendeels aan hem werd toegeschreven, gaf hem nog meer aanzien.

Op vraag van Hitler organiseerde Otto Skorzeny heel wat infiltratiemissies, waarbij achter de vijandelijke linies geopereerd werd. Een van de meest bekende – omwille van de verwarring die werd gesticht bij de Amerikanen – was operatie Greif.

Aan het einde van de oorlog zette hij 'die Spinne' op, een organisatie die de vlucht van nazi's naar Italië moest regelen. In 1945 werd hij door de geallieerden opgepakt, berecht en vrijgesproken. Na de oorlog trok hij naar Spanje, waar Franco aan de macht was, en werd hij als verantwoordelijke aangesteld voor het beheer van de nazi-oorlogsschat, verzameld door Bormann. Uiteindelijk kwam hij aan het hoofd te staan van de Organisatie van voormalige SS-leden, waar hij belast werd met het beheer van de fondsen die de ex-SS'ers verzameld hadden teneinde na de oorlog een comfortabel leventje te kunnen leiden.

In het kamp van de geallieerden wordt een eerste balans opgemaakt: 10.000 mannen zijn omsingeld en 8.000 gevangengenomen. Door het slechte weer en de mist kunnen de geallieerden hun vliegtuigen niet inzetten. Hierdoor krijgen de Duitsers de kans om ver door te stoten in westelijke richting. De divisies van Sepp Dietrich leggen 50 kilometer af in 48 uren en op 19 december bereikt generaal von Manteuffel het kruispunt van Bastenaken. Bij de geallieerden slaat verstomming om in verwarring: regimenten verliezen hun commandopost, verbindingswegen zijn afgesneden, eenheden weten niet waar naartoe... En waar zitten de Duitsers? Voor hen? Achter hen? De Amerikanen beginnen zich zorgen te maken.

Duitse spionnen bij de geallieerden

Het Duitse aanvalsplan, dat met de grootste zorg was voorbereid, hield met alles rekening. Zelfs met een mogelijke infiltratieopdracht, waarbij de mannen van de speciale eenheid onder leiding van kolonel Skorzeny worden ingezet om te opereren achter de Amerikaanse linies. Operatie Greif veroorzaakt een ware angstpsychose onder de GI's.

Duitse commando's die de Engelse taal machtig zijn, trekken Amerikaanse uniformen aan en verplaatsen zich met voertuigen die gestolen zijn van de geallieerden of met omgebouwde Duitse voertuigen. Op die manier kunnen ze achter de Amerikaanse linies valse informatie rondstrooien, verkeersborden omdraaien en munitiedepots saboteren. Ze kunnen telefoonkabels doorknippen of valse borden plaatsen die zogezegd een mijnenveld aanduiden om versterkingstroepen kostbare tijd te doen verliezen. Ze zijn slechts met 1500, maar de Amerikanen denken dat duizenden dergelijke commando's achter hun linies actief zijn.

Hoewel het spel van de Duitse spionnen snel wordt doorzien, groeit de twijfel bij de Amerikanen. Ze vrezen zelfs dat het leven van Eisenhower in gevaar is, ondanks het feit dat deze zich in zijn hoofdkwartier in Versailles bevindt. Onmiddellijk worden draconische maatregelen getroffen om de infiltranten op te sporen.

Er wordt gebruikgemaakt van een eenvoudige methode: bij elke controle stelt de militaire politie vragen over de Amerikaanse levensstijl of cultuur (Hollywoodacteurs, striphelden, succesauteurs, sportmannen...). Zelfs de officieren ontsnappen niet aan de controles.

Een van hen, generaal Bradley, commandant van de 12e Legergroep, getuigt: "Beeld je dat eens in... een half miljoen doorwinterde Amerikaanse soldaten die bij elke ontmoeting agentje spelen. Graden doen er niet toe en of je nu duidelijk te goeder trouw bent of protesteert, je wordt bij elke controlepost aan een kruisverhoor onderworpen waar de Inquisitie nog iets van kan leren.

USA
20830245S

Duitse soldaten in Amerikaanse uniformen hebben meer dan eens twijfel gezaaid bij de geallieerden. Om de infiltranten te ontmaskeren, werden de soldaten en officieren systematisch gecontroleerd.

Er werd mij wel drie keer gevraagd om te bewijzen dat ik wel degelijk Amerikaan ben. De eerste keer deed ik dat door mijn ondervrager, een getalenteerd toneelspeler, te antwoorden dat de hoofdstad van Illinois Springfield is, en niet Chicago zoals hij hardnekkig volhield. De tweede keer bootste ik een schermbeweging na en de derde keer moest ik zeggen wie de echtgenoot van Betty Grable is."

Het bloedbad van Baugnez-Malmedy en andere oorlogsmisdaden

De Kampfgruppe van kolonel Peiper maakt geen gevangenen. Ze slacht ze af... Op 17 december 1944 worden meer dan 150 geallieerde krijgsgevangenen door deze SS-eenheid vermoord. Na 's morgens negentien Amerikanen gedood te hebben, verplichten Peipers mannen de vijftig bewakers van het brandstofdepot van

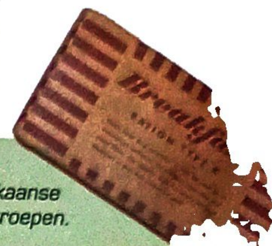
Alvorens hen te fusilleren, worden de Amerikaanse soldaten verzameld in een weide bij het kruispunt van Baugnez.

Büllingen om de reservoirs van hun tanks te vullen om hen daarna te fusilleren. In de namiddag worden 125 Amerikaanse gevangenen, die wachten in een weide aan het kruispunt van Baugnez, op enkele kilometers van Malmedy, met een mitrailleur neergeschoten en van dichtbij afgemaakt. Meer dan tachtig mannen sterven. De Amerikaanse soldaten zijn geschokt. Het nieuws bereikt zelfs de Verenigde Staten. In België is de bevolking overtuigd dat de SS terug is.

Tijdens wat later het proces van het bloedbad van Malmedy genoemd zal worden, worden Joachim Peiper en zijn belangrijkste officieren ter dood veroordeeld. De straffen worden echter nooit uitgevoerd en in 1956 zal Peiper in vrijheid worden gesteld.

K-rantsoenen van de Amerikaanse luchtlandingstroepen.

In dezelfde periode wordt melding gemaakt van andere oorlogsmisdaden, gepleegd in Ligneuville, Stavelot, Cheneux, La Gleize en Stoumont... En ook hiervoor is deze eenheid verantwoordelijk.

Er vallen ook burgerslachtoffers. Op zondag 24 december krijgen Duitse speciale eenheden, die de dagen voordien al strafexpedities uitvoerden in Noville-lez-Bastogne, de opdracht om een wraakactie uit te voeren als represaillemaatregel voor verzetsdaden. Ze dringen het dorp Bande, in de buurt van Nassogne, binnen en arresteren de mannen. Ze worden allen naar een verlaten houtzagerij gebracht om er te worden verhoord. Enkelen worden vrijgelaten, maar de meesten blijven gevangen zitten om vervolgens een voor een te worden geëxecuteerd. Eén man kan ontsnappen, ondanks een regen van kogels die op hem wordt afgevuurd.

De geallieerden slaan terug

In zijn hoofdkwartier te Versailles wordt Eisenhower op de hoogte gebracht van de Duitse aanval. Hij beveelt onmiddellijk dat alle beschikbare pantservoertuigen zich naar de Ardennen moeten begeven. De 82e en de 101e luchtlandingsdivisies worden eveneens ingezet tijdens de tegenaanval.

De 101e Airborne trekt naar Bastenaken, een belangrijk verkeersknooppunt, terwijl de 82e zich naar het meer noordelijk gelegen Houffalize begeeft.

In Malmedy schieten de Duitsers hun gevangenen van dichtbij neer.

Duitse Tiger II-tank. © December 44 Museum

Kolonel Peiper.

Door de slechte weersomstandigheden kunnen de geallieerde vliegtuigen niet opstijgen.

Na enkele dagen begint het Duitse offensief mank te lopen. De omstandigheden waar de vijand oorspronkelijk zijn voordeel bij haalde, keren zich stilaan tegen hem.

Op de smalle besneeuwde wegen komen de eenheden maar moeilijk vooruit en de bevoorrading raakt slechts mondjesmaat ter plaatse. Wanneer de lucht opklaart, kunnen de vliegtuigen van de geallieerden eindelijk opstijgen. Met hun vuurkracht bieden ze de broodnodige ondersteuning voor de tegenaanval. De geallieerden hebben meer vliegtuigen ter beschikking dan de Duitsers, wat de woorden van von Rundstedt des te pijnlijker maakt voor Hitler. Hij had de Führer immers nog gewaarschuwd: "Alles zal afhangen van de luchtmacht." Hij had het bij het rechte eind. De Duitsers beginnen te beseffen dat ze de plannen van Hitler niet meer kunnen waarmaken. Op de kaarten van de generale staf staat nog de volledige troepensterkte, maar de realiteit is ondertussen helemaal anders: er zijn onvoldoende infanteristen, het aantal pantservoertuigen en vliegtuigen volstaat absoluut niet en er is een nijpend tekort aan brandstof...

Op 26 december 1944 staan de Duitse troepen stil aan de oever van de Maas, op 8 kilometer van Dinant. Hitler geeft het bevel dat de aanval moet worden voortgezet, maar de Duitse troepen trekken zich terug, onder druk gezet door het grotere leger van de geallieerden.

Op 14 januari 1945 worden de lichamen van de Amerikaanse soldaten en officieren teruggevonden onder de sneeuw.

Amerikaanse soldaten in camouflagekledij. © December 44 Museum

De Amerikaanse tanks komen aan in de Ardennen.

HET BELEG VAN BASTENAKEN

Sonnet van Louis Habay, een eerbetoon aan McAuliffe en de 101e Airborne.

Bastenaken omsingeld

Bastenaken, een kleine stad maar een belangrijk verkeersknooppunt, is strategisch heel belangrijk voor zowel de geallieerden als de Duitsers.

Het kamp dat dit kruispunt kan bezetten, zal de vooruitgang van de tegenstander aanzienlijk kunnen vertragen en zal de eigen bevoorrading vereenvoudigen. Tijdens de slag om Bastenaken, die midden december uitbreekt, gaat het er dan ook bijzonder gewelddadig aan toe.

Op 18 december kunnen de pantservoertuigen en grenadiers van generaal von Manteuffel de frontlinie in het midden doorbreken en oprukken naar Bastenaken. In de stad weerstaan de Amerikanen zo goed en zo kwaad mogelijk de onophoudelijke aanvallen. Generaal Middleton, die het bevel voert, besluit in Bastenaken te blijven. Zijn troepen zijn echter fors uitgedund en 's avonds dreigt Bastenaken te vallen. In de nacht van 18 op 19 december flakkert de hoop weer op wanneer de parachutisten van de 101e Amerikaanse luchtlandingsdivisie aankomen. De opdracht van de veteranen van D-day en de slag om Normandië luidt: Bastenaken verdedigen tegen de Duitsers.

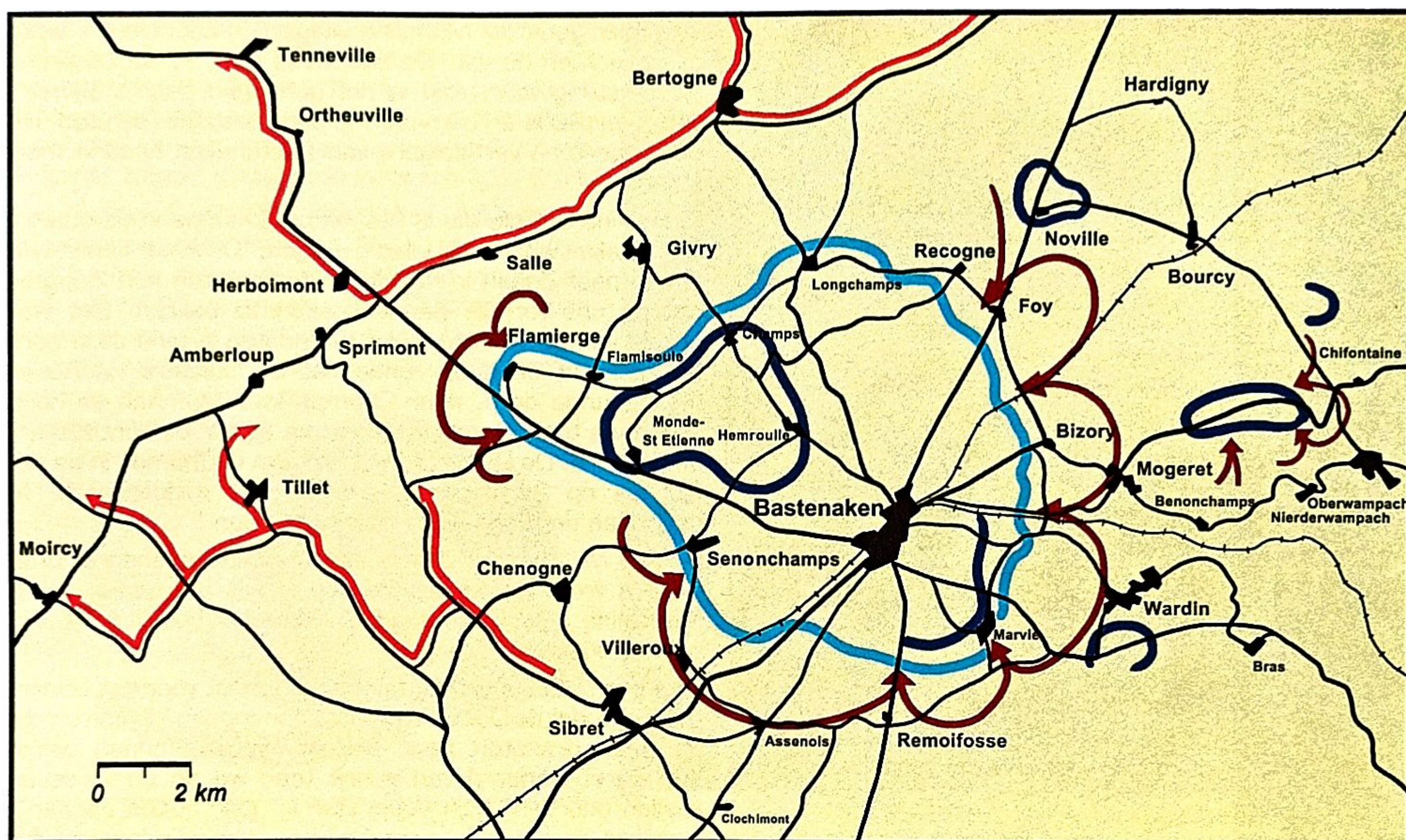
Op 22 december houdt de stad nog altijd stand ondanks drie dagen en nachten van helse gevechten. Rond de middag melden zich twee Duitse boodschappers met een ultimatum. De Amerikanen worden verzocht zich over te geven.

« Nuts ! »

De tekst van het ultimatum dat door generaal von Lüttwitz aan generaal McAuliffe, de commandant ad interim van de 101e luchtlandingsdivisie, wordt gestuurd, luidt als volgt:

De kelder van het hoofdkwartier van de 101e Airborne Division in Bastenaken. Generaal McAuliffe beantwoordt het ultimatum van de Duitse commandant: "Nuts!"

Amerikaanse posities 19 december 1944

Amerikaanse posities 20-23 december 1944

Duitse aanvallen 19-23 december 1944

Duitse manoeuvres

MAC AULIFFE A BASTOGNE

" NUTS ! „

" Nuts ! „ mot coupant, ironique,
Véritable coup de trique
Qu'assène Mac Auliffe au maréchal hautain.
Comme nous en goûtons l'accent cornélien !
C'est vif et prompt, telle l'attaque
D'un preste escrimeur au poignet d'acier
C'est sonore comme une claque
Sur la face d'un boche au rire grimacier.
Et je songe à ce coup de botte
Qui, crevant comme à dessein
Un ample fond de culotte,
Met à l'air, en certain dessin,
Deux fesses où la croix gammée
Est fort nettement imprimée
A la place qui lui convient.

Tekst van Auguste Vierset.

"Aan de Amerikaanse commandant van de belegerde stad Bastenaken.

De kansen in deze oorlog zijn aan het keren. Nu zijn de Amerikaanse troepen in en rond Bastenaken omsingeld door beter bewapende Duitse eenheden. Duitse troepen, die in de meerderheid zijn, staken de Ourthe over bij Ortheuville, namen Marche in en bereikten Saint-Hubert na Hompré, Sibret en Tillet doorkruist te hebben. Libramont is in handen van het Duitse leger.

Er is slechts één mogelijkheid om de belegerde Amerikaanse troepen van de ondergang te redden: de eerbare overgave van de stad. Vanaf de overhandiging van dit schrijven beschikt u over twee uren om over dit voorstel na te denken.

Indien u dit zou verwerpen, weet dan dat een Duits artilleriekorps en zes zware A.A. bataljons klaar staan om de Amerikaanse troepen in en rond Bastenaken te vernietigen. Wanneer deze twee uren verstreken zijn, zal onmiddellijk het bevel gegeven worden om het vuur te openen.

Alle burgerslachtoffers die gemaakt zouden worden door het artillerievuur zouden een blaam zijn voor de bekende Amerikaanse menselijkheid.

De Duitse commandant."

Na kennis genomen te hebben van het verzoek om zich over te geven, antwoordt generaal McAuliffe: "Aw, nuts!" - vrij vertaald: "Loop naar de hel!" Het doet spontaan denken aan het antwoord dat Cambronne gaf wanneer de Britse generaal hem tijdens de Slag van Waterloo verzocht om zich over te geven: "Merde!"

Bij gebrek aan een beter antwoord op het Duitse ultimatum, sturen de Amerikanen dus de volgende boodschap terug:

"Aan de Duitse commandant, NUTS! Ondertekend, de Amerikaanse commandant."

« Morgen nemen wij Bastenaken in »

Brief van Fritz Engelbert, een Duits soldaat

"Lieve ouders,

Sinds 16 december bevinden wij ons opnieuw in vijandelijk gebied. Ik kan en wil u hierover geen details geven. De dagen zijn bijzonder vermoeiend en wij lijden zware verliezen (...). Enkele dagen geleden maakten we een aanzienlijke buit in het dorp: voedsel, chocolade, koeken. (...) Het is hier niet rustig. Wij bevinden ons voor het omsingelde Bastenaken. Vandaag werd een gezant van ons leger naar de stad gestuurd. Het verzoek tot overgave werd verworpen. Deze nacht zullen wij klaar staan om aan te vallen. Morgen nemen wij Bastenaken in.

Dat is het voor vandaag. Goede nacht! Ik denk voortdurend aan jullie. Wees oprecht! Veel groeten van jullie Fritz."

Getuigenis in de krant Le Soir

De gevechten worden heviger

Wanneer generaal McAuliffe weigert te capituleren, word de gevechten hervat. De situatie is hels. In Bastenaken za die kerstdag voor altijd in het geheugen gegrift blijven. D Duitse artillerie en bommenwerpers bestoken de stad, maa de burgers en verdedigers van Bastenaken houden moedi stand.

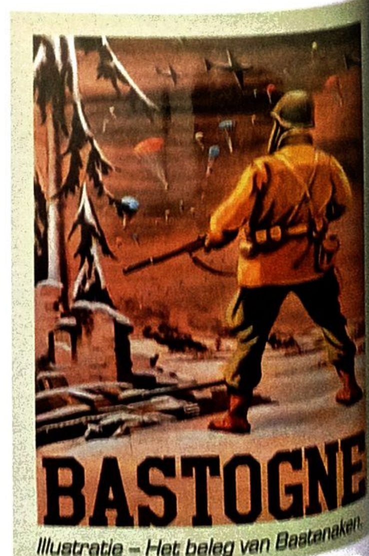
Madeleine Séleck, die in het dorpje Champs in de buurt va Bastenaken woont, zal later getuigen: "De Amerikanen ware al een paar dagen in het dorp. Ze verlieten hun loopgrave om op ons fornuis pannenkoeken te bakken. Dat ware enkele van de weinige leuke momenten tijdens deze oorlog Het gerucht deed de ronde dat de Duitsers via Rouette het naburige dorp, naar Champs kwamen. Aan de horizo zagen we toen al enkele dagen na elkaar de lichtflitsen va de artillerie. De Duitsers kwamen aan in Champs in de nach van 24 op 25 december, omstreeks middernacht. Toe begonnen de mitrailleurs vuur te spuwen."

Samen met haar moeder, haar zus, twee andere familie en een vreemdeling die die dag in het dorp was, schuild Madeleine Séleck in de kelder van haar huis. Dit deden z telkens er gevaar dreigde.

"Om ons te beschermen hadden we mest voor het keldergat gelegd, zodat de Duitsers er niet door zouden kunnen schieten en geen granaten naar binnen zouden kunnen werpen. We waren verlamd van schrik toen we de oorverdovende knallen hoorden. Mijn doopppeter is naar buiten gegaan om te kijken of zijn huis geraakt was. Jammer genoeg ston het in lichterlaaie. Toen hij terugkeerde, werd hij door dri Duitse soldaten gevolgd. Kor daarna kwamen er nog mee naar de kelder, vooral gewonden Van een van de Duitsers ware de beide wangen doorboor door een kogel. Toch vond h nog de kracht om een sigare te vragen. Ik herinner mij nog precies waar iedereen zat in de kelder, die versierd was met een kerststalletje dat mijn zus er had neergezet.

De Duitsers rusten uit en warmen zich op tijdens het beleg van Bastenaken. Ze maken van de gelegenheid gebruik om brieven te schrijven.

Illustratie – Het beleg van Bastenaken.

Wij hebben de hele nacht gebeden, elk in een hoekje. Ook de Duitsers waren aan het bidden. Ze waren al even bang als wij. Enkele gewonde soldaten riepen om hun moeder. Pas de volgende dag, in de namiddag, kwamen de Amerikanen ons bevrijden. De hoefsmid van het dorp had hen verteld dat we in de kelder zaten." (Getuigenis in de krant Le Soir).

Op de ochtend van 23 december flakkert de hoop echter al snel weer op bij de geallieerden. De lucht klaart op en de Amerikaanse vliegtuigen kunnen eindelijk opstijgen. De Duitsers lijden zware verliezen. De verdedigers van Bastenaken, die zonder voedsel en munitie zitten, herademen wanneer ze de Dakota's zien aankomen die zakken met bevoorrading zullen droppen.

Amerikaanse helm model M1 van de Medics.

Meer dan schuilen in hun kelders kunnen de burgers niet doen. Met een bang hart wachten ze het einde van de bombardementen af.

Tijdens het beleg van Bastenaken raken veel burgers en soldaten zwaargewond. De rudimentaire eerste hulp wordt vaak toegediend op een tafel in een kelder.

Op 23 december droppen de geallieerde vliegtuigen voedsel en munitie boven Bastenaken en het hoofdkwartier van de 101e luchtlandingsdivisie. Naargelang de inhoud van het pakket heeft de parachute een andere kleur:
Rood: munitie
Geel: medisch materiaal
Lichtblauw: mijndetectoren
Wit: levensmiddelen
Groen: gereedschap

PATTON VALT AAN!

Soldaten van de 101e Airborne nabij Wiltz in Luxemburg.

Naar Bastenaken

Voor de geallieerden ziet de situatie er niet goed uit. Op 19 december roept Eisenhower zijn generaals bijeen om hen te zeggen dat hij in de tegenaanval wil gaan. Hij ziet het als volgt: op de 4e dag van de aanval is het Duitse leger ongeveer dertig kilometer gevorderd. Het is nu duidelijk dat alles zich rond Bastenaken zal afspelen. Aangezien het 1e Leger door zijn reserves heen zit, rest maar één oplossing: de pantservoertuigen van het 3e Leger van Patton, die zich in Luxemburg bevinden, naar het noorden laten keren. Het lijkt een bijna onmogelijke opdracht maar Patton gaat de uitdaging aan.

Patton laat zijn leger rechtsomkeert maken en rukt op naar het noorden. Het weer is barslecht. Het is ijskoud en de wegen zijn onbruikbaar. Zelfs de tanks glijden weg op de ijzel. Zowel de manschappen als het materiaal lijden onder het winterweer van de Ardennen. De hevige sneeuwval maakt van elk manoeuvre een helletocht. De temperaturen zakken tot min 20°C. Door de vrieskou is het materiaal onbruikbaar. Zoals voorzien trekt Patton op 22 december met zijn mannen richting Bastenaken, maar door een nieuwe sneeuwstorm komen zijn divisies geen meter vooruit.

Hitler had niet voorzien dat Bastenaken stand zou houden en von Rundstedt, die al drie dagen vertraging heeft opgelopen, gelooft niet meer in de goede afloop van de operatie. Hij vraagt Hitler om de aanval stop te mogen zetten, maar de Führer weigert. Hij hoopt dat zijn manschappen Bastenaken alsnog zullen innemen. Terwijl drie Duitse divisies de belegering van de stad voortzetten, trekken twee pantserdivisies naar de Maas om daar aan te vallen. Nog voor Rochefort stuit het voorste peloton op de geallieerden, en moet de aanval gestaakt worden. De Duitse troepen, waarvan sommige eenheden enkele maanden voordien nog aan het oostfront vochten, zijn compleet uitgeput. In de late namiddag van 26 december slaan de eerste tanks

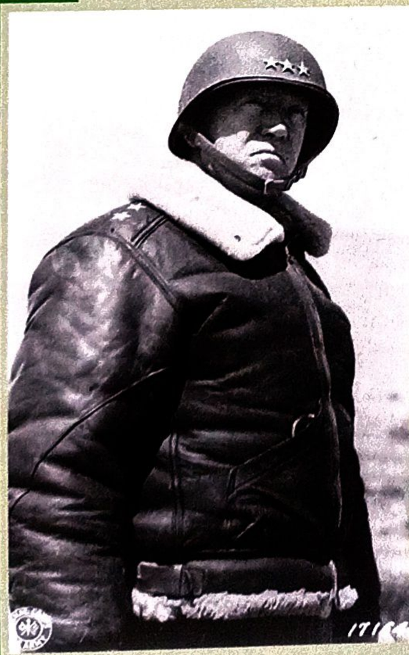
George Smith Patton (1885-1945)

De beroemde Amerikaanse generaal begon zijn militaire carrière tijdens de Eerste Wereldoorlog. Hij was gespecialiseerd in pantservoertuigen en in 1918 nam hij deel aan de tegenaanval te Saint-Mihiel, waar hij als overwinnaar het strijdperk verliet. Tijdens de Tweede Wereldoorlog voerde hij het bevel over een tankdivisie, waarmee hij in november 1942 ontscheepte in Marokko.

In juli 1943 landde hij in Sicilië tijdens operatie Husky. Op het einde van datzelfde jaar verdween hij van het strijdtoneel na een incident waarbij hij gewonde soldaten geslagen had en hen voor lafaards had uitgescholden. In maart 1944 keerde hij echter terug in het heetst van de strijd.

Terwijl de landing in Normandië in volle voorbereiding was, werd Patton, die ook bij de Duitsers als een briljant aanvoerder bekend stond, aangeduid als de ideale persoon om het spookleger te leiden dat in het kader van operatie Fortitude op de been was gebracht.

In de zomer van 1944 vocht hij actief mee tijdens de slag om Normandië en eind juli namen Patton en zijn 3e Leger deel aan operatie Cobra. Tijdens die operatie slaagden de geallieerden erin de Duitse linies te doorbreken en Avranches in te nemen, om vervolgens verder op te rukken richting Bretagne. Een maand later bereikte Patton de Franse departementen Aisne en Meuse en daarna trok hij richting Metz, een stad die pas op 20 november, na zware gevechten, zou vallen. Patton rukte vervolgens op richting Ardennen en bevrijdde er de 101e luchtlandingsdivisie die in het omsingelde Bastenaken klem zat. In maart 1945 stak hij de Rijn over, waarna hij het bevel kreeg te stoppen, op 90 kilometer van Praag.

Patton, die zijn anticommunisme niet onder stoelen of banken stak, wilde, eens Duitsland overwonnen was, clement zijn voor het land en al de dag na de capitulatie de USSR aanvallen. De Amerikaanse generaal ging zelfs zover dat hij bepaalde Duitse regimenten, die hun nut zouden kunnen bewijzen tijdens een toekomstige aanval, niet ontwapende. Patton kreeg heel wat kritiek te verduren en werd hoe langer hoe minder gesteund door Eisenhower. De polemiek eindigde abrupt op 21 december 1945, toen Patton in een auto-ongeval in Heidelberg om het leven kwam. Hij ligt begraven tussen zijn mannen, op de Amerikaanse begraafplaats van Hamm, in het Groot-Hertogdom Luxemburg.

van generaal Patton een bres in de Duitse omsingeling van Bastenaken en rijden ze de stad binnen. Door de hardnekkige weerstand die geboden wordt door de mannen die Bastenaken, Sankt-Vith, Malmedy, Houffalize en Stavelot verdedigen, komt een einde aan het von Rundstedt-offensief.

Hitler zet zijn laatste troef in

Hitler is razend. Eind december bindt hij echter in. De aanval op Antwerpen moet worden gestaakt en het Duitse leger moet zich concentreren op de vernietiging van het militaire potentieel van de geallieerden in de Ardennen. Op 1 januari 1945 lanceert de Luftwaffe operatie Bodenplatte. Alle beschikbare vliegtuigen – ongeveer 1.000 jachtvliegtuigen en bommenwerpers – nemen deel aan het gevecht. Opnieuw worden de geallieerden verrast door de Duitse aanval. Een dertigtal geallieerde basissen worden aangevallen door laag vliegende toestellen en honderden geallieerde vliegtuigen worden geraakt. Onmiddellijk stijgen de geallieerde toestellen op. Engelse Spitfires en Amerikaanse Thunderbolts leggen de Luftwaffe het vuur aan de schenen. De Duitse luchtmacht verliest bijna 300 vliegtuigen en haar laatste ervaren piloten.

Het 3e Leger van Patton verlaat Luxemburg en rukt op richting Ardennen.

De Amerikanen blazen bepaalde spoorwegen en bruggen op om de vooruitgang van de Duitse eenheden te bemoeilijken.
U.S.

Interview met Gérard Grégoire, getuige van de Slag om de Ardennen

Hoe beleefde u de Duitse bezetting?

In 1940 had mijn vader een schrijnwerkersbedrijf in La Gleize. We zijn met de bestelwagen gevlucht, maar raakten niet ver. Op 10 mei zijn we gestopt in Braives, bij Hannut. We zijn bij een priester ingetrokken, abt Mosset, die de mis had opgedragen in La Gleize.

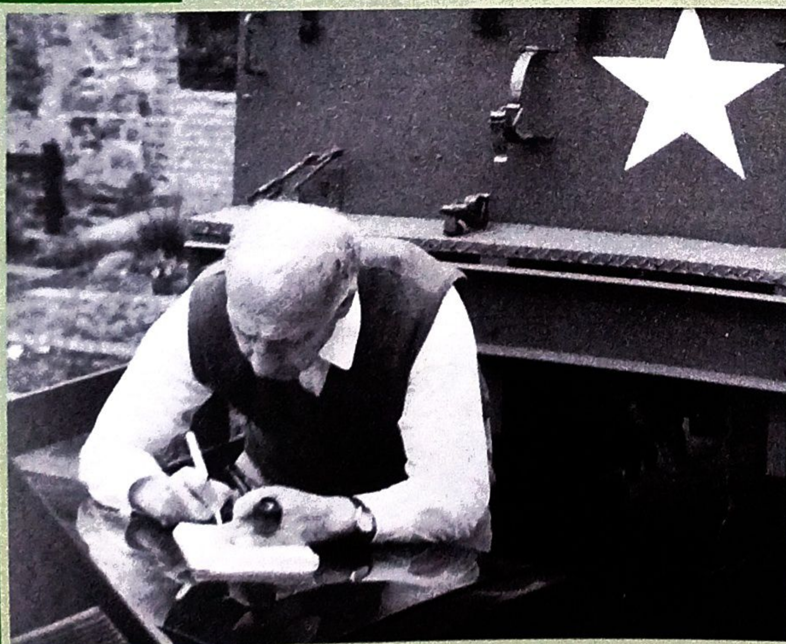
We wilden naar Frankrijk vluchten, maar de priester vroeg: "Waar willen jullie naartoe gaan? Blijf hier bij ons!" Hij heeft eigenlijk ons leven gered, want velen zijn onderweg gestorven tijdens bombardementen. Los van het von Rundstedt-offensief was het bij ons redelijk rustig tijdens de oorlog. Vanaf 1942 – vooral 's nachts – vlogen de geallieerde bommenwerpers voorbij die in Duitsland hun bommen gingen droppen.

Had u geen contact met de Duitsers?

Nee, af en toe zagen we twee of drie soldaten van de Luftwaffe aan de radiopost die wat hogerop lag. Dat waren er die terugkwamen van het oostfront.

Maar op zondag 10 september 1944 hebben we het toch benauwd gehad! Omstreeks 13 uur zijn troepen van de SS-divisie "Das Reich" in La Gleize aangekomen. We moesten op het dorpsplein verzamelen en werden in een stal opgesloten. Voor de ingang werden anti-tankmijnen van het type Tellermine gelegd. Het was de bedoeling de stal op te blazen. We zaten met een zestigtal personen opgesloten. De andere dorpsbewoners hadden zich kunnen verstoppen in de bossen.

Ik stond, samen met een ingenieur uit Luik, bij het raam. Hij was in ons dorp komen schuilen en sprak perfect Duits. Buiten zagen we twee officieren discussiëren. Een van hen had een camouflagepak aan. De ingenieur vertaalde hun gesprek voor mij. De soldaat in camouflagekledij wou de dorpelingen vermoorden, terwijl de andere, duidelijk zijn overste, hem vroeg: "Walg je niet van alle misdaden die je beging?" Hij heeft zich omgedraaid en is weggegaan. Tenslotte namen ze vier gijzelaars, waaronder een vrouw. De volgende ochtend lieten ze hen gaan.

Hoe verliep de aankomst van de Amerikanen?

Wij hadden ons verstopt in de kelders en de Duitsers trokken zich terug. We hoorden hoe de Amerikaanse vliegtuigen het vluchtende Duitse leger bombardeerde en beschoot. Een Amerikaanse kapitein kwam als eerste naar beneden. Alle vrouwen zijn rond zijn hals gevlogen om hem te kussen en een van hen zei: "Je bent van zo ver gekomen om ons te bevrijden!" En de Amerikaanse officier, die perfect Frans sprak, gaf als antwoord: "Nee, mevrouw, wij kwamen niet om jullie te bevrijden. We kwamen omdat dit in ons voordeel was!"

Hoe beleefde u de oorlog, wat gebeurde er in La Gleize?

Op 12 september 1944 werden we een eerste keer bevrijd en het was rustig in onze regio. Pas midden oktober kwam het 291e Amerikaanse geniebataljon aan.

Elke zaterdag en zondag volgde ik architectuurtekenen in Stavelot. Op 16 december, een zaterdag, fietste ik 's avonds samen met een vriend naar La Gleize. Plots zag ik in het oosten de horizon helemaal oplichten, achter de heuvels van Stavelot. Ik zei tegen mijn vriend: "Dat is niet normaal, we hebben dat nog nooit gezien."

De volgende ochtend, op zondag 17 december, ging ik terug naar de les, maar zonder mijn vriend. De architect die ons les gaf zei tegen me: "Luister, ga naar huis, want ik sprak net met een Amerikaanse kapitein. Hij zei dat het front twintig kilometer naar het noorden kan opschuiven." Ik ben op mijn fiets gestapt en ben naar La Gleize teruggekeerd.

Maar tussen Stavelot en Trois-Ponts werd ik plots ingehaald door een colonne Amerikaanse voertuigen. Er waren verschillende soorten tanks en vrachtwagens. Ze reden zo snel dat ik moest afstappen en in de gracht springen om niet aangereden te worden!

's Namiddags bevond ik mij in het gezelschap van enkele jongeren uit het dorp. Het was mooi weer, licht bewolkt. Aan de horizon zagen we het luchtafweergeschut in actie.

Ik vertelde aan mijn vrienden wat ik die ochtend gezien had en vroeg: "Maar wat gebeurt er eigenlijk? Trekken ze zich terug of niet?" Een van mijn vrienden antwoordde: "Weet je, ik was deze ochtend in Trois-Ponts en die ellenlange colonne zette koers naar het zuiden, richting Vielsalm, in plaats van naar Stavelot-Ruy in het noorden te trekken."

We kwamen tot het besluit dat ze zich niet terugtrokken, maar eerder vooruitgang boekten, want bij een terugtrekking zou het Amerikaanse leger de weg naar de noorden, richting Ruy, genomen hebben.

De zondagavond was er in La Gleize een bevrijdingsbal in de kleine feestzaal. Ik was er niet bij, mijn zus wel.

Rond 21 uur gingen de poppen aan het dansen! Mannen uit de regio Stavelot, gepakt met rug- en pakzakken, kwamen binnen en zeiden: "De Duitsers staan voor Stavelot!" Het bal werd natuurlijk stopgezet, hoewel de nacht rustig verliep.

De volgende ochtend, op maandag 18 december, zagen we Amerikanen in vrachtwagens en soldaten te voet die op hun stappen terugkeerden in de richting van Stoumont. Ik zei tegen mijn ouders: "Ik wil de moffen niet terugzien, ik ben hier weg!" Ik ben samen met de jongeren en de gezonde mannen uit La Gleize weggegaan en we zijn noordwaarts, naar Ruy, getrokken. Ik ben 's morgens om negen uur vertrokken en om dertien uur liepen de Duitsers al over de weg van La Gleize.

Boek van Gérard Grégoire, te verkrijgen in het December 44 Historical Museum in La Gleize.

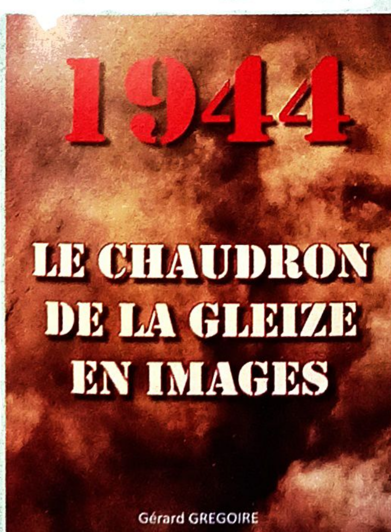
De Duitsers zijn hier dus teruggekomen?

Wel, de Amerikanen die 's nachts waren aangekomen, konden de Duitse colonne enige tijd tegenhouden in Stavelot. Ze zaten een uur vast aan de brug over de Amblève in Stavelot. Maar de Amerikanen hebben zich moeten terugtrekken naar Francorchamps. Dan zijn de Duitsers verdergetrokken. Toen ze bij de brug over de Amblève in Trois-Ponts kwamen, is die ontploft toen het eerste pantservoertuig zich op 100 meter van de brug bevond.

Weet u wie de brug tot ontploffing bracht?

Het 51e geniebataljon van kolonel Fraser. Hij was 's nachts in allerijl naar daar getrokken. Het doel van Peiper was om binnen de 48 uren de twee bruggen over de Maas in te nemen. Hij had al vertraging opgelopen in Trois-Ponts en werd tegengehouden aan de brug van Stavelot. En dan was er nog die geschiedenis in Baugnez, waar op 17 december die beruchte oorlogsmisdaad plaatsvond.

Kunt u wat meer vertellen over de oorlogsmisdaad in Baugnez? Hebt u toen iets opgevangen over wat er gebeurd was?

Boek van Gérard Grégoire, te verkrijgen in het December 44 Historical Museum in La Gleize.

Het was zondag 17 december rond de middag. Een Duitse colonne naderde Baugnez. Plots stonden ze neus aan neus met de Amerikanen van het 285e observatiebataljon van de 7e pantserdivisie, die via Ligneuville naar Sankt-Vith trok.

Er werd geschoten en het observatiebataljon hield halt. De rest van de Duitse colonne is aangekomen en de Duitsers namen hen alles af. De Amerikanen waren alles kwijt: hun horloges, sigaretten... Uiteindelijk hebben de Duitsers een zeventigtal Amerikaanse soldaten in een weide verzameld. De Duitse soldaten hebben het vuur geopend en een bloedbad aangericht. Dat was Baugnez.

Was u de dag zelf al op de hoogte van de feiten?

Nee, we hebben het pas later vernomen. We hebben er toen veel over gesproken.

Terug naar 18 december 1944. U vlucht weg uit La Gleize en trekt met vrienden naar Ruy.

We zijn die richting uitgegaan omdat er in die regio geen V1-bommen vielen. De V1's werden voornamelijk afgevuurd in de richting van Luik en Antwerpen.

De brug in Trois-Ponts werd opgeblazen. Op zijn landkaart zag Peiper dat hij via een omweg langs La Gleize en Rahier de nationale baan 23 van Stavelot naar Ruy, zijn route, kon bereiken.

De Panzers van Peiper zijn door La Gleize getrokken. Aan de Lienne, een zijrivier van de Amblève, werd een eerste Duits voertuig gestopt. Opnieuw hadden de Amerikanen een brug laten ontploffen. Peiper kon niet meer verder. Hij keerde terug naar Stoumont en La Gleize met de bedoeling de Amblève opnieuw over te steken en de Lienne te volgen om zo terug op de nationale baan tussen Stavelot en Ruy te komen.

De volgende ochtend vielen de Panzers aan. Stoumont, dat slechts een zwakke verdediging had (de Amerikanen van het 3e bataljon van het 119e regiment van de 30e infanteriedivisie), werd ingenomen. De Amerikanen waren er pas bij valavond aangekomen en hadden zich niet goed kunnen opstellen.

Ondertussen was de 82e luchtlandingsdivisie in de nacht van 18 op 19 december aangekomen in Werbomont, in het oosten.

Peiper heeft vier of vijf dagen rondgereden in de dorpen Cheneux, Stoumont en La Gleize. In Cheneux werd zwaar gevochten tussen de mannen van Peiper en de 82e Airborne.

Dit is de zwartste bladzijde in de geschiedenis van het dorp, want hier bood het Verzet niet veel weerstand. Het Verzet hield zich op in de bossen rond Werbomont, Spa en La Reid.

Op 6 juni 1944 zijn de geallieerden in Normandië geland. Wist u dat de dag zelf?

Die dag was ik met een vriend met de fiets naar een naburig dorp gereden om er bloem te halen. Voor je in het dorp kwam stond er een molen: de moulin Maréchal. De molenaar stond langs de weg en toen we aankwamen, schreeuwde hij: "De Amerikanen zijn geland!" Het doet me nog altijd iets als ik eraan terugdenk.

We hebben het onmiddellijk aan onze ouders verteld en het nieuws heeft zich als een lopend vuurtje verspreid.

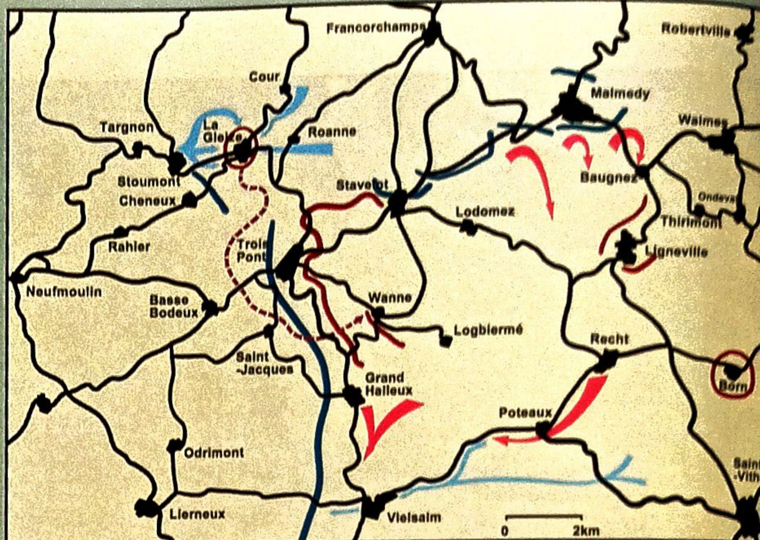
Een Amerikaanse eenheid herlaadt een antitankwapen terwijl een colonne Duitse pantservoertuigen vertraagt.

DE GEALLIEERDEN WINNEN DE SLAG OM DE ARDENNEN

De slag om La Gleize

Na de slag om La Gleize, een van de hevigste gevechten van het Ardennenoffensief, moeten de Duitsers hun plannen om Antwerpen in te nemen opbergen. Historici zeggen weleens dat de Amerikanen de slag om de Ardennen wonnen in Bastenaken en dat de Duitsers hem verloren bij La Gleize. Tijdens deze vreselijke episode van het Ardennenoffensief blazen de Amerikaanse genietroepen bruggen op zodat Peiper niet verder kan oprukken, vinden lijf-aan-lijfgevechten plaats in het Saint-Edouard preventorium en te Cheneux, en worden de brandstofreserves van de geallieerden vernietigd zodat ze niet in handen van de Duitsers zouden vallen. En dan zijn er nog de oorlogsmisdaden in Baugnez, de Mignon-boerderij en in Parfondruy, waarbij burgers gedood worden. Op 24 december ziet Peiper zich genoodzaakt zijn eigen tanks te vernietigen omwille van het brandstoftekort. Hiermee komt definitief een einde aan het Duitse offensief.

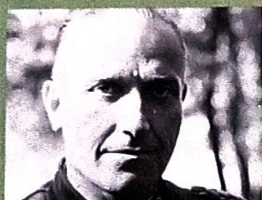
DE SLAG BIJ LA GLEIZE – Kaart van 23 - 24 december 1944

Amerikaanse posities — Amerikaanse manoeuvres

Duitse posities — Duitse manoeuvres

Manoeuvre van kolonel Peiper op 24 december 1944

Op 21 december 1944 worden majoor Hal McCown en een deel van het 2e bataljon van het 119e infanterieregiment op de weg van La Gleize naar Stoumont gevangengenomen door de Kampfgruppe van kolonel Peiper, die zich in La Gleize had teruggetrokken.
Op 22 december wordt het dorp de hele dag gebombardeerd door de Amerikaanse artillerie. Bij de Duitsers zakt het moreel onder nul: er is zo goed als geen brandstof meer, weinig eten en de munitie is bijna op. Peiper vraagt toestemming om La Gleize-Stoumont te verlaten.
In de nacht van 23 op 24 december 1944 worden de Amerikaanse gevangenen en de Duitse gewonden achtergelaten. De 800 overlevenden van de 4.800 mannen van de Kampfgruppe trekken zich terug in een colonne van een kilometer. Kolonel Peiper neemt majoor McCown mee.

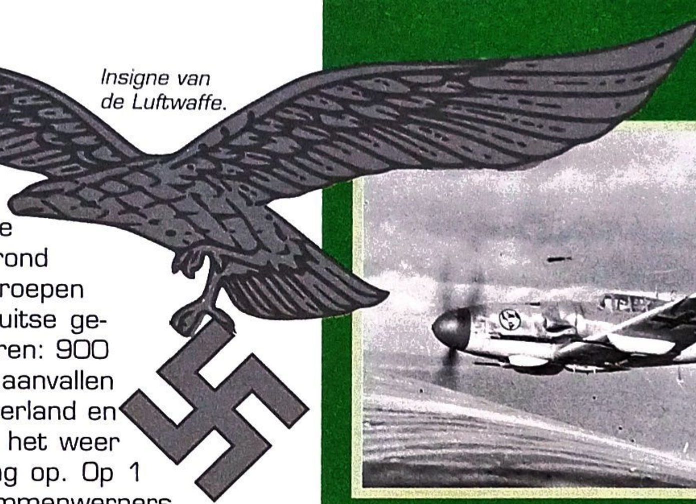
Wilhelm Bittrich, commandant van het 2e SS-Panzerkorps van het 6e Leger.

Hermann Priess, commandant van het 1e SS-Panzerkorps van het 6e Leger.

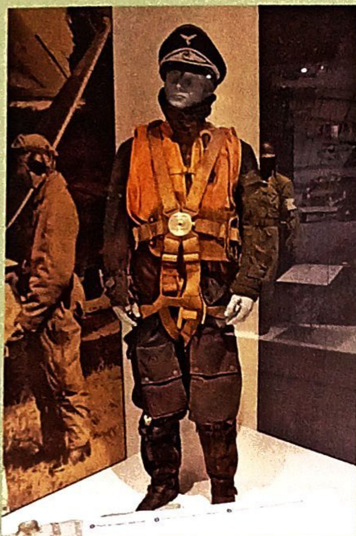
La Gleize: Panther type H.

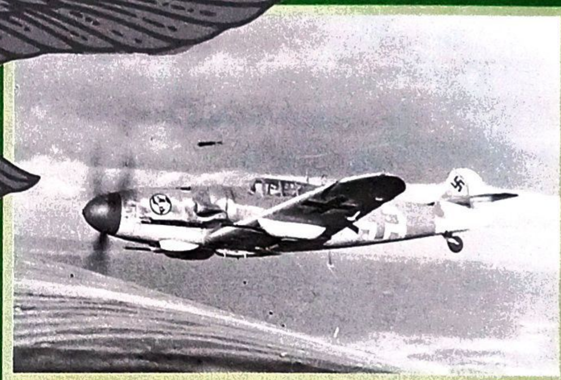
Insigne van de Luftwaffe.

Operatie Bodenplatte

Terwijl de strijd om de Ardennen in alle hevigheid woedt, moeten de geallieerde vliegtuigen en de toestellen van de Luftwaffe door slechte weersomstandigheden aan de grond blijven. Geen van beide kampen kan de grondtroepen ondersteuning bieden. Daarom besluit de Duitse generale staf om operatie Bodenplatte te lanceren: 900 vliegtuigen moeten de geallieerde basissen aanvallen in het oosten van België, het zuiden van Nederland en het noordoosten van Frankrijk. Maar omdat het weer te slecht is, loopt ook die operatie vertraging op. Op 1 januari 1945 kunnen de Duitse jagers en bommenwerpers dan toch opstijgen. Ze zetten koers naar de geallieerde basissen tussen Luik en Brussel, terwijl tegelijkertijd afleidingsmanoeuvres uitgevoerd worden boven Brussel, Antwerpen en Rotterdam. De aanval levert echter niet het gehoopte resultaat op. Voor 150 vernielde geallieerde vliegtuigen betaalt de Luftwaffe een dure prijs. Zelf verliest ze meer dan 300 toestellen. Dit verlies, zowel aan piloten als aan materiaal, komt de Duitse luchtmacht niet meer te boven. De historici noemen operatie Bodenplatte dan ook de laatste stuiptrekking van de Luftwaffe.

Piloot van de Luftwaffe.

Een Messerschmitt Me 109 van het jachteskader Jagdgeschwader 27 van de Luftwaffe.

Een Messerschmitt Me 109 van het jachteskader Jagdgeschwader 11 van de Luftwaffe.

Een Messerschmitt Me 109 van het jachteskader Jagdgeschwader 2 van de Luftwaffe.

Operatie Bodenplatte: De Messerschmitts Bf 109 en de Focke Wulfs FW 109 van de Luftwaffe bombarderen de geallieerde basissen tussen Luik en Brussel.

UNTERNEHMEN NORDWIND

Tijdens oudejaarsnacht lanceert Hitler een nieuw offensief in zuidelijke richting: Unternehmen Nordwind. Het doel van deze aanval is Straatsburg, de stad die op 23 november 1944 bevrijd werd door generaal Leclerc, opnieuw in te nemen.

In het midden: generaal Leclerc.

Eisenhower is van mening dat het front op dit ogenblik veel te breed is om stand te kunnen houden, en hij wil het inperken. Op 2 januari geeft hij het bevel om Straatsburg te verlaten. De angst slaat de bevolking om het hart wanneer de Amerikaanse soldaten vertrekken, zoals blijkt uit de getuigenis van deze vrouw: "Na drie jaar bezetting en dagelijks in angst te moeten leven, was de bevrijding van de stad eind november een echte opluchting. Toen we vernamen dat de Amerikanen vertrokken, maakte de paniek zich van ons meester... De angst was groter dan tijdens de bombardementen. De Duitsers die terugkeerden, daar durfden we niet aan denken..." Duizenden Straatsburgers pakken inderhaast hun koffers en vluchten naar de Vogezen, waar ze zich beschermd weten door het Franse leger.

In Straatsburg organiseert de verzetsbeweging Forces françaises de l'Intérieur (FFI) zich om weerstand te bieden aan de Duitsers die in aantocht zijn. Generaal de Gaulle wordt van de situatie op de hoogte gebracht en besluit de stad "koste wat het kost" te verdedigen. Hij krijgt steun van niemand minder dan Churchill en de Franse generaal slaagt erin Roosevelt te overtuigen. Generaal de Lattre de Tassigny krijgt de opdracht Straatsburg te verdedigen. Maar de tijd dringt, want op het Duitse hoofdkwartier windt men er geen doekjes om: "Binnen enkele dagen wappert het hakenkruis weer boven de kathedraal van Straatsburg."

De Fransen in de omgeving van de stad houden stand. Op 7 januari botst het Duitse leger, dat zich al op twintig kilometer ten zuiden van Straatsburg bevindt, op de 1e Vrije Franse Divisie. In de buitenwijken van de stad houdt ook de FFI brigade Elzas-Lotharingen van André Malraux goed stand. In het zuiden wordt de opmars van de vijand gestuit. Maar in het noorden naderen de Duitse troepen.

Op 21 januari probeert de 3e Algerijnse infanteriedivisie een nieuwe aanval af te slaan. Dankzij de komst van de 2e pantserdivisie kan de vijand eindelijk worden tegengehouden. Straatsburg is gered. Op 11 februari woont generaal de Gaulle een Te Deum bij in de kathedraal. Aan operatie Nordwind komt een einde op 25 januari in Haguenau, de stad die zo zwaar gebombardeerd wordt dat een Amerikaanse krant haar later 'Bloody Haguenau' zal noemen. Enkele dagen later worden ook de

laatste Duitse troepen in de buurt van Colmar verslagen.

Op 3 januari – het is ijzig koud in de Ardennen – lanceert de Britse generaal Montgomery een aanval in de richting van Houffalize, de regio waar de ontmoeting met het leger van Patton moet plaatsvinden. Deze laatste lanceerde twaalf dagen eerder al een tegenoffensief.

Hitler begrijpt dat hij muurvast zit en dat de situatie uitzichtloos is. Op 8 januari geeft hij zijn troepen het bevel zich terug te trekken. Vanaf 9 januari rukken de manschappen van generaal Hodges verder op naar het zuiden, terwijl het Duitse leger zich terugtrekt. De Duitse troepen die zich nog ten noordwesten van de boog van de Ardennen bevonden, trekken zich terug tot achter de lijn Bastenaken-Luik omdat ze vrezen te worden omsingeld.

Unternehmen Nordwind: Het doel van deze operatie was om de Duitse troepen die in de Ardennen vochten te ontlasten door een front te openen in het noordoosten van Frankrijk. Volgens het oorspronkelijke plan moest het Duitse leger Straatsburg en het noorden van de Elzas aanvallen. Wekenlang werd Haguenau elke dag bestookt door het Duitse artilleriegeschut. Op 15 maart 1945 zetten de Amerikanen een tegenaanval in en konden de Duitsers weinig meer doen dan zich terugtrekken. Eindelijk verwijderde het strijdgewoel zich van 'Bloody Haguenau', zoals de stad in een Amerikaanse krant werd genoemd.

Rouffach: Franse soldaten verwelkomen de Amerikanen met suikergoed.

's Avonds heeft generaal Collins de helft van de weg naar Houffalize afgelegd hoewel de troepen van Model blijven vuren terwijl ze zich terugtrekken.

Op 13 januari lanceert generaal Hodges een nieuwe aanval in zuidelijke richting. In het westen en het zuidwesten rukt het 30e korps van luitenant-generaal Brian Horrocks verder op. Op 14 januari ontmoet de 84e infanteriedivisie van de Amerikanen de 51e Highland divisie. De Amerikaanse divisie, die deel uitmaakt van het 1e Leger van generaal Hodges, komt uit het noordwesten en de Schotten, die tot het 30e Britse Legerkorps behoren, uit het noorden. Hun ontmoeting vindt plaats in La Roche-en-Ardenne. Dat jaar is het uitzonderlijk koud in januari en valt er veel sneeuw. Een hevige sneeuwstorm jaagt over de Ardennen en maakt het de troepen moeilijk om vooruit te komen. Maar toch slagen de geallieerden erin de Duitsers dag na dag onder druk te zetten zodat ze zich verder blijven terugtrekken.

Op 16 januari is de ontmoeting tussen de Amerikaanse 84e infanteriedivisie (1e Leger van Hodges) en de Amerikaanse 11e pantserdivisie (3e Leger van Patton) een feit. Deze ontmoeting vindt plaats aan de molen van Rensiwez, niet ver van Houffalize. Op het Duitse hoofdkwartier wordt dit nieuws niet bepaald op gejuich onthaald.

Aan het oostfront lanceert het Rode Leger de aanval waar iedereen op wachtte. Hierdoor moet het Duitse leger weer aan twee fronten strijd leveren en moeten een aantal divisies naar het oosten trekken.

Op 24 januari 1945 wordt het dorp Sankt-Vith bevrijd door de geallieerden.

Deze laatsten blijven het Duitse leger terugdringen in de richting van de Siegfriedlinie. Het 6e SS-Pantserleger van Dietrich trekt zich terug, gevolgd door het leger van von Manteuffel. Achternagezeten door de geallieerden, trekken de Duitse colonnes vrachtwagens, pantser- en rupsvoertuigen zich langzaam terug. Eind januari staan Hitlers troepen op de plaats waar ze het Ardennenoffensief begonnen waren.

De Amerikanen winnen de slag om de Ardennen, die tot zware Duitse verliezen geleid heeft. De GI's tellen ongeveer 80.000 slachtoffers in hun rangen, waaronder 12.000 doden. In het Duitse kamp lopen de verliezen echter op tot 100.000 mannen, waarvan 28.000 krijgsgevangenen.

Kaft van het boek van Roger Vailland, een uitgave van Jacques Haumont 1945.

Amerikaanse mitrailleur model M3A1. De vorm doet denken aan een smeerpistool, waardoor het de bijnaam 'Grease Gun' kreeg.

Amerikaanse troepen marcheren naar Sankt-Vith.

Het Duitse leger heeft tevens 600 tanks en 800 vliegtuigen verloren.

Dit verlies zal pijnlijk duidelijk worden wanneer ze enkele weken later het Reich moeten verdedigen dat zowel in het oosten als in het westen aangevallen wordt.

Later schrijft Eisenhower in zijn boek *Kruistocht door Europa*: "De vijand verraste ons op twee manieren. Met de datum van zijn offensief: door de zware verliezen die hij geleden had aan het einde van de zomer en in de herfst, en door de bijzondere maatregelen die hij moest treffen om nieuwe strijdkrachten op de been te krijgen, hadden wij niet gedacht dat hij al zo vroeg een nieuwe grote aanval zou kunnen lanceren. Daarnaast werden wij verrast door de troepensterkte: het 6e Pantserleger was een mobiele reserve waarmee wij geen rekening hadden gehouden. Dit was een nieuwe en sterke formatie die recht uit Duitsland kwam om zich naar ons front te begeven."

Volgens historici had operatie Wacht am Rhein weinig kans op slagen. De verwachting dat de Duitse troepen de haven van Antwerpen een tweede keer zouden kunnen veroveren, was niet redelijk. De Duitse divisies waren te klein. Ze waren niet allemaal even sterk en er was een tekort aan munitie, materiaal en brandstof. Bovendien bleek de Luftwaffe, die het luchtruim boven de Ardennen moest zien te beheersen, weinig doeltreffend.

Amerikaanse soldaten van de 7e pantserdivisie in Vielsalm.

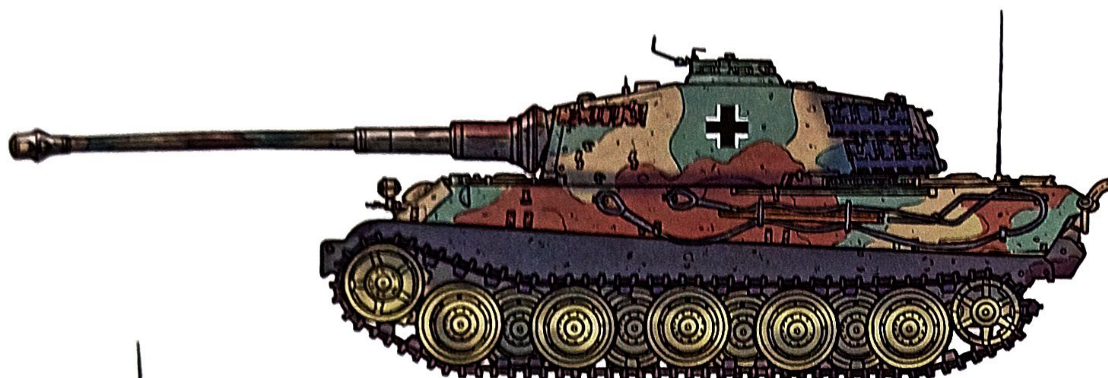

U.S.

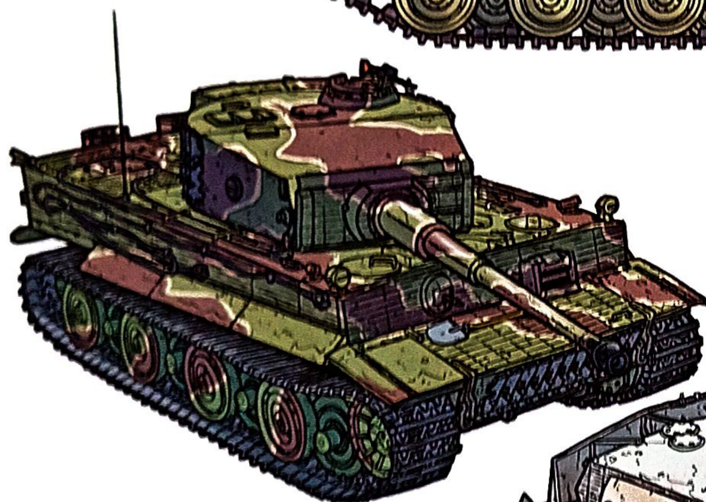

Na in extreme omstandigheden strijd te hebben geleverd, rukken de Amerikanen verder op richting Duitsland.

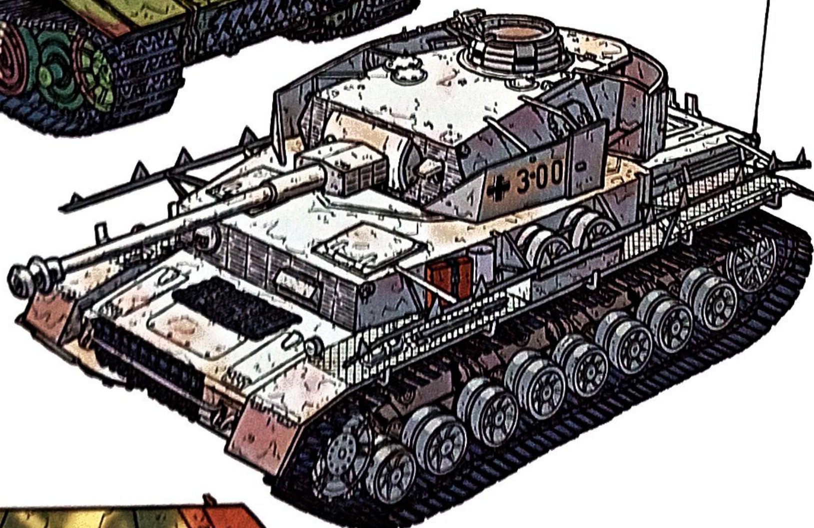
TANKS...

Panzer VI Ausf. B Tiger II
Fabrikant: Henschel & Sohn
Gebouwde exemplaren: 492
Bemanning: 5
Gewicht: 68,5 ton
Afmetingen:
lengte: 7,62 m
breedte: 3,56 m
hoogte: 3,09 m
Snelheid: 38 km/u (weg)
en 17 km/u (andere ondergrond)

Panzer VI Ausf. E Tiger I
Fabrikant: Henschel AG, Wegmann
Gebouwde exemplaren: 1.354
Bemanning: 5
Gewicht: 55 ton
Afmetingen: lengte: 6,20 m - breedte: 3,73 m - hoogte: 2,86 m
Snelheid: 38 km/u (weg) - en 20 km/u (andere ondergrond)

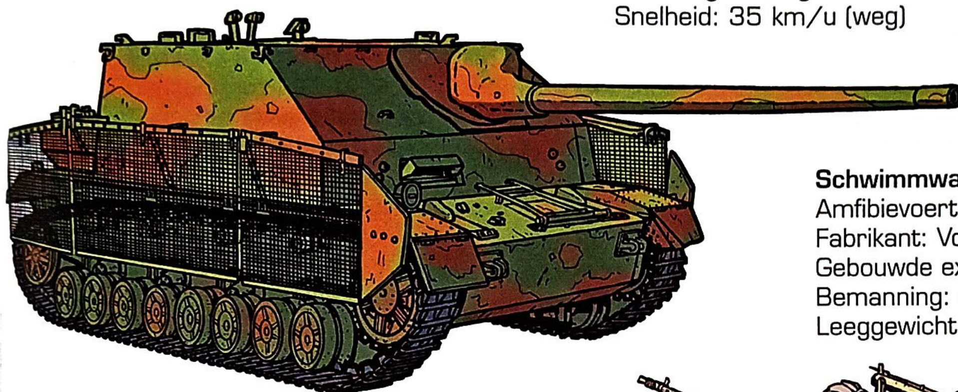
Panzer IV Ausf. H
Fabrikant: Krupp-Gruson, Vomag, Nibelungenwerke
Gebouwde exemplaren: 3.774
Bemanning: 5
Gewicht: 26 ton
Afmetingen:
lengte: 7,02 m
breedte: 2,88 m
hoogte: 2,68 m
Snelheid: 38 km/u (weg)
en 16 km/u (andere ondergrond)

Flakpanzer IV Wirbenwind
Gemonteerd op het koetswerk van een Panzer IV
Fabrikant: Ostbau
Gebouwde exemplaren: 105
Bemanning: 5
Gewicht: 22 ton
Afmetingen:
lengte: 5,89 m - breedte: 2,88 m - hoogte: 2,76 m
Snelheid: 38 km/u (weg)
en 16 km/u (andere ondergrond)

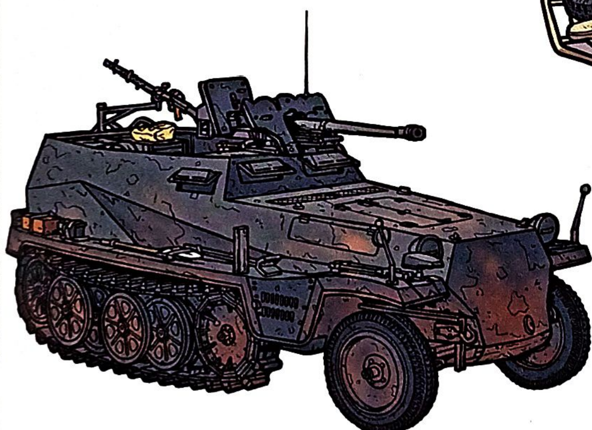
EN VOERTUIGEN

Jagdpanzer IV
Fabrikant: Vomag
Gebouwde exemplaren: 940
Bemanning: 4
Gewicht: 25,8 ton
Afmetingen: lengte: 8,5 m - breedte: 3,17 m - hoogte: 1,85 m
Snelheid: 35 km/u (weg)

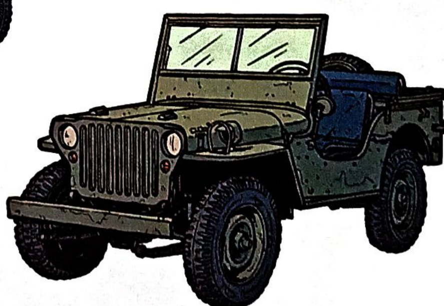

Schwimmwagen
Amfibievoertuig, vierwielaandrijving
Fabrikant: Volkswagen
Gebouwde exemplaren: 14.265
Bemanning: 4
Leeggewicht: 910 kg
Afmetingen:
lengte: 3,82 m
breedte: 1,48 m
hoogte: 1,61 m
Snelheid: 80 km/u (weg)
en 10 km/u (water)

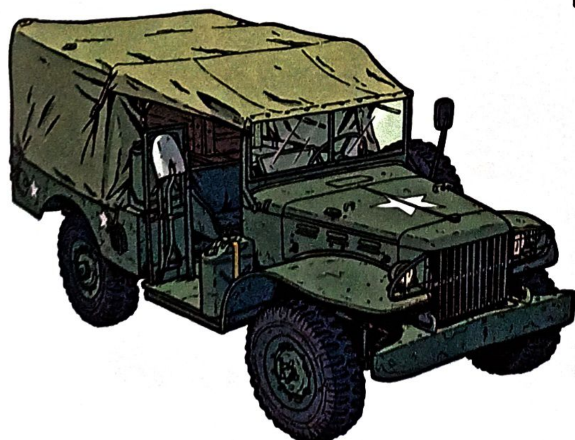

SdkFz 250
Fabrikant: Demag AG
Gebouwde exemplaren: 6.500
Bemanning: 2 + 4 passagiers
Gewicht: 5,5 ton
Afmetingen: lengte: 4,77 m - breedte: 2,00 m
- hoogte: 2,15 m
Snelheid: 60 km/u (weg)

Jeep Willys MB
Voertuig met vierwielaandrijving
Fabrikant: Ford
Gebouwde exemplaren: 640.000
Bemanning: 4
Leeggewicht: 1.040 kg
Afmetingen:
lengte: 3,33 m
breedte: 1,57 m
hoogte: 1,93 m
Snelheid: 105 km/u (weg)

Dodge WC51
Voertuig met vierwielaandrijving
Fabrikant: Dodge
Gebouwde exemplaren: 123.541
Bemanning: 2 + materiaal
Leeggewicht: 2.560 kg
Afmetingen: lengte: 4,24 m - breedte: 2,10 m
- hoogte met dekzeil: 2,17 m - hoogte zonder dekzeil: 1,71 m
Snelheid: 90 km/u (weg)

DE UNIFORMEN

1 Amerikaanse parachutist van de 101e luchtlandingsdivisie, 502e infanterieregiment – vooraanzicht. Zijn helm is een model M1, zijn munitiegordel een model M-1923. Hij draagt ook een patroongordel type Bandoleer over de schouder.

2 Amerikaanse parachutist van de 101e luchtlandingsdivisie, 502e infanterieregiment – achteraanzicht. Hij draagt een US rugzak model 1942, evenals een munitietas model M1 1943. De plooibare schop is een model M 1943. Aan zijn been is een schede bevestigd met daarin een dolk model M3.

3 Amerikaanse soldaat van de 28e infanteriedivisie. Op zijn helm is het symbool van de 28e divisie geschilderd. De wintermantel is het model 1942. Als besparingsmaatregel werden de metalen knopen vervangen door plastic exemplaren.

4 Amerikaanse soldaat in wit camouflagepak. Zijn munitiegordel is een model M-1923. De karabijn is een kaliber 30 model M1. Hij draagt laarzen in vetleer en rubber, die speciaal zijn aangepast aan de modderige en besneeuwde ondergrond.

5 Piloot van een US Air Force bommenwerper. Hij draagt zijn vlieguitrusting, een leren jack model B3 en een reddingsvest. In een holster aan zijn gordel draagt hij een semi-automatisch Colt-pistool, kaliber 45.

6 Amerikaanse soldaat van de gepantserde troepen. Hij draagt een valhelm model M-1938. Deze is gemaakt van gevulkaniseerde vezels en wordt verlucht langs tien openingen verdeeld over het hele oppervlak. Hij draagt een katoenen vest en een leren schouderholster model M7 waarin een pistool model M-1911A1 zit.

7 Verpleegster van de geallieerden. Deze vrijwilligster van het Rode Kruis draagt een katoenen werkuniform met korte mouwen en knopen in parelmoer. Op de linkerkant is een rood kruis op een witte achtergrond genaaid.

8 Amerikaanse hospik. Op zijn helm model M1 zijn vier rode kruisen in een witte cirkel geschilderd. Met dit symbool werd zijn neutraliteit aangeduid. De zijden armbanden worden met veiligheidsspelden op hun plaats gehouden. Hij draagt een schoudertas model M-1936, waarop een rood kruis is aangebracht, en laarzen in vetleer en rubber.

9 Duitse korporaal van een Pantserregiment. Voor de oorlog wordt dit zwarte uniform enkel gedragen tijdens de dienst aan boord van de voertuigen.

10 Duitse sergeant van de Pantsergrenadierdivisie. Op zijn jas zijn de onderscheidingen IJzeren Kruis 1e en 2e klasse, het Allgemeines Sturmabzeichen en het gewondeninsigne aangebracht.

11 Duitse soldaat die deel uitmaakt van een tankbemanning. Hij draagt een helm met koptelefoon en rond zijn hals is een keelmicrofoon bevestigd. Beide zijn onmisbaar om te communiceren.

12 Duitse soldaat van de Waffen SS, een lid van de bemanning van een pantservoertuig. Hij draagt een camouflagepak waarop het IJzeren Kruis 1e klasse is aangebracht. Aan zijn gordel hangt een pistool P38 in een holster model 1944.

13 Duitse soldaat verkenner-operator van de Wehrmacht. Onder zijn helm draagt hij een koptelefoon en rond zijn hals een keelmicrofoon om te communiceren met de verschillende Duitse eenheden.

14 Duitse soldaat van de Wehrmacht. Het geweer is het model Mauser Gewehr 41. Aan zijn gordel hangt een steelhandgranaat.

15 Duitse onderofficier van de Wehrmacht. Hij draagt een wit camouflagepak en houdt een MP40-mitrailleur vast. Aan zijn gordel is een holster met een P38-pistool bevestigd. Het munitie-etui in jute bevat drie magazijnen. Op zijn linkerzijde draagt hij een schop mee in een draagtas van geperst karton.

16 Duitse soldaat van het Volksgrenadier Regiment. Zijn geweer is een model Mauser 98.

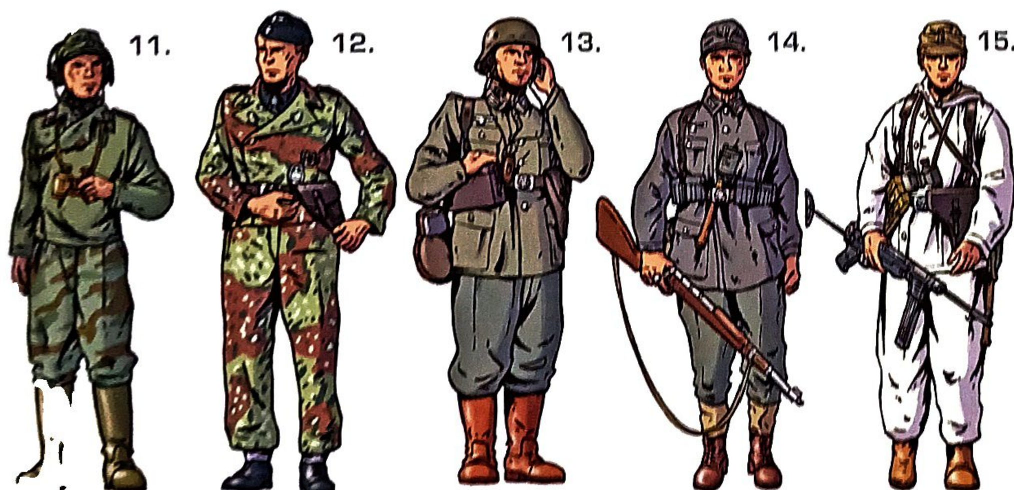
17 Duitse soldaat in camouflagepak. Dit is een omkeerbaar camouflagepak. Hij is uitgerust met een geweer model Sturmgewehr 44. Aan zijn gordel hangen drie munitie-etuis in jute.

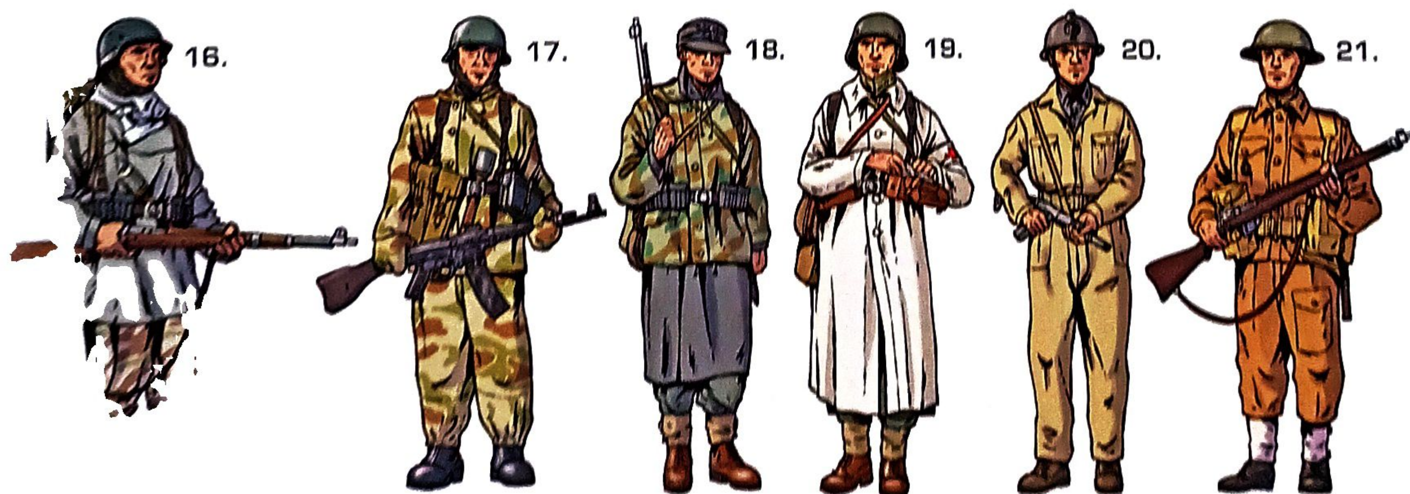
18 Duitse soldaat van een Feld-divisie van de Luftwaffe. Over zijn mantel in grijs-blauwe wol draagt hij een camouflagevest.

19 Duitse soldaat-verpleger. Boven de wollen mantel draagt hij een witte katoenen schort. Aan zijn gordel hangen twee grote lederen tassen met kompressen en verband.

20 Belgische soldaat van het Geheim Leger. De helm van het Belgische leger dateert van 1931. De witte overall is gemaakt van katoen. Hij is gewapend met een machinegeweer model Sten Mk II.

21 Belgische soldaat van de Brigade Piron. Het uniform is identiek aan het Britse uniform. Hij draagt een Mark II-helm. Zijn gevechtspak bestaat uit twee delen en is vervaardigd uit zacht katoen type Denim Overalls. Op zijn borst zijn twee 'pouches' of munitiezakken bevestigd. Verder is hij uitgerust met de combatkit Pattern 1937. Zijn geweer is een model N4 MK 1.

Aanvullende reisinformatie
Een bezoek waard...

BELGIË

Bastogne War Museum

Het Bastogne War Museum bevindt zich vlakbij het bekende Mémorial du Mardasson en is een gloednieuw museum dat gewijd is aan de Tweede Wereldoorlog in België. Op een moderne en interactieve manier worden de Slag om de Ardennen, de oorzaken, de gebeurtenissen en de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voorgesteld.

Bastogne War Museum.

De Weg naar de Vrijheid.

Het Bastogne War Museum biedt een chronologisch overzicht van de Tweede Wereldoorlog tot de herfst van 1944 en van het Ardennenoffensief. De belangrijkste verwezenlijkingen en het lijden van de soldaten worden op een onnavolgbare wijze in beeld gebracht, waardoor de bezoeker een duidelijk overzicht krijgt van deze episode van onze geschiedenis. Dit documentatiecentrum biedt een mooi beeld van het burgerleven onder de bezetting en tijdens en na de slag om de Ardennen. De gevolgen van wat een van de grootste gewapende conflicten ooit was, worden er duidelijk geschetst.

Het Bastogne War Museum is gevestigd op de plaats van het vroegere Bastogne Historical Center en werd ingericht in een nieuw gebouw met een gewaagde architectuur. Het museumparcours wordt opgeluisterd met nooit eerder geziene 3D-scenografieën. Met al zijn zintuigen ervaart de bezoeker hoe het leven tijdens de oorlog was. Het Bastogne War Museum garandeert een reis door de tijd zoals u er nog nooit een maakte!

Colline du Mardasson, 5
B-6600 Bastenaken
België
+32(0)61 210 220
www.bastognewarmuseum.be

Mémorial du Mardasson

"Het Belgische volk gedenkt zijn Amerikaanse bevrijders – 4 juli 1946." Op de top van de Mardassonheuvel in de buurt van Bastenaken ligt een indrukwekkend monument dat werd opgericht ter nagedachtenis van de Amerikaanse soldaten. Het heeft de vorm van een vijfpuntige ster, het symbool van de Verenigde Staten. Rond het centrale atrium ligt een rondgang en op een fries staan de namen gegraveerd van de 48 Amerikaanse Staten die bestonden op het moment van de slag.

In 1949 werd, op vraag van de Amerikaanse vrouwen die zich hier wilden komen bezinnen, een crypte toegevoegd. De mozaïeken op de muren zijn van de hand van Fernand Léger. Tegenover elke nis staat een altaar, telkens gewijd aan een andere godsdienst: de katholieke, de protestantse en de joodse. Het monument werd ingewijd op 16 juli 1950 in aanwezigheid van de Amerikaanse generaal Anthony McAuliffe.

Het Mémorial du Mardasson, dat symbool staat voor de hardnekkige strijd van de Amerikaanse soldaten om Europa van het nazi-juk te bevrijden, is een van de bekendste Belgische monumenten in de Verenigde Staten.

De Mémorial du Mardasson.
© François van Dijk

De weg naar de Vrijheid

Ter herdenking van de bevrijding van Frankrijk, België en Luxemburg door de geallieerde legers werd De Weg naar de Vrijheid gemarkeerd met paaltjes die elke kilometer zijn ingeplant. Ze staan langs de wegen van Sainte-Mère-Eglise (paal 0) en Utah Beach (paal 00) in de Basse-Normandie naar Bastenaken in België, 1.145 km verder. De Weg naar de Vrijheid volgt het traject dat het 3e Leger van generaal Patton volgde. De paaltjes zijn versierd met een vlam die doet denken aan die van het Vrijheidsbeeld in New York en die symbool staat voor de bevrijding van Europa over zee.

Het Musée de la bataille des Ardennes.

Musée de la bataille des Ardennes

Dit museum, dat 1.500 m² beslaat en drie verdiepingen telt, beschikt over een prachtige verzameling materiaal en uniformen. U kunt er meer dan 120 mannequins met Amerikaanse, Engelse, Duitse en zelfs Schotse uniformen, uitrustingen en wapens bewonderen. Een grote collectie licht en zwaar geschut en een twintigtal militaire voertuigen zullen elke liefhebber van militaria zeker kunnen bekoren.

Rue Chamont, 5
B-6980 La Roche-en-Ardenne
België
+32(0)84 411 725
www.batarden.be

Baugnez 44 Historical Center

Dankzij een nieuwe benadering en de erg realistische scènes die zijn uitgebeeld, biedt het Baugnez 44 Historical

Baugnez 44 Historical Center.

Center u een duidelijk inzicht in de belangrijkste gebeurtenissen van operatie Wacht am Rhein. Ook het bloedbad van Baugnez-Malmedy komt uitvoerig aan bod.
In dit museum, dat 850 m² beslaat, kunt u authentiek materiaal, voertuigen, foto's en oude films bekijken en zijn ook scènes uit het dagelijkse leven van de soldaten gereconstrueerd. Een klank- en lichtsysteem laat u de slag om de Ardennen in de winter van 1944 herbeleven.

Route de Luxembourg, 10
B-4960 Malmedy
België
+32(0)80 440 482
www.baugnez44.be

December 44 Historical Museum La Gleize

Met dit museum willen de oprichters de verschillende generaties bewustmaken van de oorzaken en de gevolgen van de oorlog en de herinnering eren aan degenen die hun leven gaven om een totalitair regime omver te werpen.
Het December 44 Historical Museum in La Gleize waarschuwt voor de toekomst door te kijken naar het verleden. Het museum ligt op de plaats waar de slag om de Ardennen plaatsvond en biedt een waarheidsgetrouwe weergave van de tragische gebeurtenissen tijdens de winter van 1944-1945. Het wordt dan ook druk bezocht door Amerikaanse, Engelse en Duitse veteranen en hun families wanneer zij de talrijke monumenten bezoeken die werden opgericht als dank voor het offer dat zij brachten.

Rue de l'église, 7
B-4987 La Gleize – Stoumont
België
+32(0)80 785 191
www.december44.com

December 44 Historical Museum La Gleize.

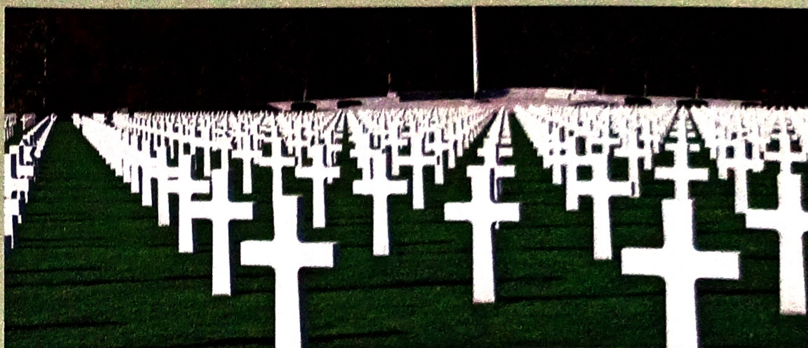
Ardennen Poteau '44 Museum

Dit militair-historisch museum is gelegen op het voormalige slagveld van Poteau, een klein dorp in de Belgische Ardennen. Originele voorwerpen, kijkkasten met oud militair materiaal en mannequins met uniformen, militaire voertuigen, kanonnen en authentieke beelden van de hinderlaag van Poteau kunnen er worden bezichtigd. Buiten staat gerestaureerd militair materiaal.

Poteauer Strasse, 22
B-4780 Poteau (bij Sankt-Vith)
België
+32(0)80 217 425
www.museum-poteau44.be

Ardennes American Cemetery and Memorial

Dit kerkhof in Neuville-en-Condroz is een van de veertien permanente Amerikaanse kerkhoven uit de Tweede Wereldoorlog buiten de Verenigde Staten. Net zoals het kerkhof van Colleville in Normandië wordt het beheerd door de American Battle Monuments Commission. In dit park van

Amerikaans militair kerkhof van Neuville-en-Condroz.

36 hectare liggen 5.328 soldaten begraven. De meesten van hen sneuvelden tijdens de slag om de Ardennen.

Route du Condroz, 164
B-4121 Neupré (Neuville-en-Condroz)
België
+32(4)371 4 2 87
www.neupre.be

Bastogne Barracks, interpretatiecentrum voor de Tweede Wereldoorlog van het Koninklijk Legermuseum

Tentoonstellingen en reconstructies rond het thema van de slag om de Ardennen. Restauratie en conservatie van de voertuigen en machines uit het patrimonium van het Koninklijk Legermuseum.

Enkel geleide bezoeken.
Openingsdagen en –uren
van dinsdag tot zondag:
Start bezoek: 10 u, 13 u en 14 u
Duur: ongeveer 2 uren
Groepen van + 20 personen
enkel op reservatie(1)

Rue de la Roche 40
6600 Bastogne
België

Bastogne Barracks, interpretatiecentrum voor de Tweede Wereldoorlog van het Koninklijk Legermuseum.

www.klm-mra.be
Facebook: Bastogne Barracks
(1) Reservaties en inlichtingen: +32(0)61 242 124 – bb.mra@skynet.be

101st Airborne Museum
Le Mess Bastogne

Het museum werd ingericht in een statig gebouw (1936) dat dienst moest doen als officiersmess en biedt een overzicht van de slag om de Ardennen en de gebeurtenissen die zich afspeelden tijdens die verschrikkelijke winter van 1944-1945. De rode draad doorheen het museum zijn de beroemde 101e Airborne Division en de eenheden die vochten in en rond Bastogne.
Het museum telt vier verdiepingen. In de kelders herbeleeft de bezoeker het drama dat voor de bevolking, die in december 1944 onder vuur werd genomen door de Duitse artillerie, de harde werkelijkheid was. Een unieke en overweldigende ervaring.

101st Airborne Museum – Le Mess Bastogne.

Avenue de la Gare, 11
6600 Bastogne
België
+32(0)61 501 200
+31(0)64 790 43 47
info@101airbornemuseumbastogne.com
www.101airbornemuseumbastogne.com

LUXEMBURG

Musée National d'Histoire Militaire – sectie Bataille des Ardennes

Het museum, gevestigd in de oude Diekirch-brouwerij, beslaat een oppervlakte van 2.700 m². Zowel het Amerikaanse als het Duitse kamp in de slag om de Ardennen worden uitgebeeld. Zorgvuldig gereconstrueerde diorama's en een quasi volledige verzameling infanteriewapens, uitrusting, radio- en communicatiemateriaal, medisch materiaal, uniformen en munitie zijn te bezichtigen. Voertuigen, met wielen of rupsbanden, en artilleriestukken maken de verzameling compleet.

Bamertal, 10
L-9209 Diekirch
Luxemburg
+352 80 89 08
www.nat-military-museum.lu

Musée de la Bataille des Ardennes 1944-1945

Foto's, schilderijen en oorlogsmateriaal werden zorgvuldig uitgekozen om de bezoeker een indruk te geven van het onheil dat oorlog met zich meebrengt. Hier krijgt u een duidelijk beeld van de vernietiging van Wiltz en de omgeving. De verzameling is tentoongesteld in vijf zalen. Naast wapens, diverse uitrustingen en uniformen, is ook een mooie verzameling foto's van Wiltz en omgeving te bezichtigen, alsook pamfletten, plannen en vertrouwelijke documenten van de Amerikaanse troepen over de situatie aan het front. Vlakbij het museum ligt het Monument National de la Grève, dat werd opgericht in 1956 ter herdenking van de slachtoffers.

Château de Wiltz (Ville Haute)
Rue Gr. – D. Charlotte, 27
L-9515 Wiltz
Luxemburg
+352 26 950 032
www.amba.lu

General Patton Memorial Museum

Dit museum is een eerbetoon aan generaal George S. Patton Jr., Commandant van het 3e Leger dat op 25 december 1944 de stad Ettelbruck bevrijdde. Een groot deel van het museum is gewijd aan de beroemde generaal die in 1945 in Duitsland het leven liet en begraven ligt op het militaire kerkhof van Hamm in Luxemburg. Meer dan 1.000 foto's en documenten herinneren aan zijn parcours en bieden een interessant overzicht van de Tweede Wereldoorlog. U krijgt eveneens een grote verzameling wapens en uitrusting te zien die op het slagveld gevonden werden.

Rue Dr. Klein, 5
L-9054 Ettelbruck
Luxemburg
+352 81 03 22
www.patton.lu

Musée de la Bataille des Ardennes - Clervaux

Uniformen, materiaal en documenten laten de bezoeker toe een aantal aspecten van de slag om de Ardennen te ontdekken.

Château de Clervaux
L-9712 Clervaux
Luxemburg
+352 26 91 06 95
www.amba.lu

Het Musée de la Bataille des Ardennes in Clervaux.

Musée de la Bataille de la Salm et du Saillant - ENNAL

In een mooi kader wacht de bezoeker een originele verzameling. Dit museum telt drie zalen met twee verdiepingen, waar men nauwkeurig nagemaakte scènes kan bewonderen.

Rue Ennal, 24
L-6698 Grand-Halleux
Luxemburg
+352 80 21 54 58
www.amba.lu

NEDERLAND

Arnhem Oosterbeek War Cemetery

Op de militaire begraafplaats van Arnhem Oosterbeek liggen de meeste mannen die sneuvelden tijdens de landingen in september en de latere gevechten in de regio. Hier liggen 1.680 militairen uit het Gemenebest begraven die slag geleverd hebben tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Militaire begraafplaats
Oosterbeek
Nederland

Airborne Museum Hartenstein

Het Airborne Museum (1.700 m²) beschikt over de grootste verzameling getuigenissen van operatie Market Garden. In deze grote villa – het vroegere hoofdkwartier van de geallieerden – krijgt u een overzicht van de gevechten die de geallieerde troepen hier leverden. In het park vlak bij het museum zijn meerdere standbeelden opgedragen aan de vrijheid en het offer dat soldaten en burgers brachten.

Utrechtseweg, 232
6862 AZ Oosterbeek
Nederland
+31(0)26 3337710
www.airbornemuseum.com

Airborne Museum Hartenstein.
© Airborne Museum 'Hartenstein'